Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной
I-һээ гарана.

№ 297 (18020).

1988 оной декабриин 28, среда

Сэн 3 мүн.

ЕСПУБЛИКЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ЗОРИЛГОНУУД

Үдэдэ болоно үнгэрһэн областной партийна ренци республикымнай коммунистнуудай бошадай бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлон ренциин зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан тоосоо тушаа гуша гаран делегат үгэ хэлэхэдээ, обна организациин ажал ябуулгые шүүмжэлхы-

бан жэлэй туршада республикымнай ажалшад сьездын, Бүхэсоюзна XIX партконференциин эринүүдые бэелүүлжэ, хубилган шэнэдхэлгын, амаар хэлбэришэгүйгөөр дабшаха, түсэбтэ арбан жэлэй даабарикуудые жэл—жэлээрнь, шашиидхэхэ гэжэ оролдоо, тэрэ оролдолгын үрэөөр харагдажа байна гээд элидхэлнүүдые зүб хабаадаһан делегадууд тэмдэглээ. Олонхи ивүүд, ажалшад өөрынгөө ажал хүдэлмэридэ, е хубилган шэнэдхэлгын һайн нүлөө мэдэрээ шэнэ ёһо гуримаар эрхилжэ, ажалай бүүлһэн байна. Даажа байгаа хэрэгтээ хүн бүубилаа, ниитэ гурим, журам шангадажа, ур туйлдаа хүроод байһан асуудалнууд бүтэмэгдэдэг болонхой.

нуудые бодото байдалда мэдэрһэн, тэдэнэй шадалаа, арга шадабаряа, дүй дүршэлөө эл коммунистнууд конференци дээрэ туйлаһа амаржа, сэдьхэлээ жэгнэжэ, бэе бэеэ маглээд тараагүй, хубилган шэнэдхэлгые саашалүүлхэб, хурдадхалгые ямар аргаар хангахаб, хэрэгүүдтэ коммунистнуудай һуури хаанаб гэдта тон эли тодо харюу конференциин деитэйгээр бэдэрһэн, бэелүүлхэ зорилгонуудаа тогтоол соогоо тодорхойлһон байна.

дээрэ шэнээр һунгагдаһан партиин обкомой гатай зорилгонууд табигдана. Түсэбтэ арбан жэлэй һүүлшын хоёр жэл үлэбэ, эдэ жэлэ хэрэгүүднай олон: үндэһэн шухала эконоо бодото байдалда бата найдамтайгаар тог общественын политическэ реформын удаадахи үлэгдэхэ, эдэ бүгэдэ ажалшадай эдэбхи үүсдемократи улам үргэн, гүнзэгы шэнжэ шанаррэл оромнай, тэрэ тоодо манай республика шатада гараха байна гээшэ. Эдэ ехэ хубингахын тула партийна комитедүүд, партийна хүтэлбэриин политическэ онол аргануудые эдэг болохо зэргэтэй гээд конференци дээ-

дтэ областной партийна организациин эмхидолитическэ хүдэлмэринь партиин XXVII съез партконференциин шиидхэбэринүүдые бэелагдаха, «Алас Дурна зүгэй экономическа рай АССР-эй болон Шэтын областиин үйлэдбэдые 2000-дахи он болотор комплексноор хүгПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүтоолые хүсэндэнь хүргэхэ гээшэ манай ресдай, тэдэнэй дайшалхы манлай — коммунистээшэ. Эдэ үндэр зорилгонуудые партийна ор коммунист бүхэнэй үүргые улам дээшэлүүэнь бэрхэтэй. Ушар тиимэһээ партийна оргал ябуулгынгаа түхэл маягуудые шэнэлхэ, побэри хангаха болоно. Харин политическэ хүнай захиран зонхилхоёо болёод, юунэйшье боложо байгаа һаань, һанаа амархан, гараа хабсараад һууха гэһэн удхатай бэшэ. Энэмнай бүхы хүдэлмэри эмхидхэхэ, хүсэтэ нүлөө үзүүлхэ, кадрнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, бүхы арга боломжонуудай, ээлжээтэ зорилгонуудай тэнсүүрие тааруулан шиидхэхэ гэхэ мэтэ олон тоото асуудалнуудые шиидхэхэ гэһэн удхатай. Эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрие гол түлэб ажалша коллективүүдтэ ябуулдаг болохо шухала, энэ хэмжээ абангүй, эхин партийна организацинууд нэрэ хүндэеэ дээшэлүүлхэгүй. Партийна организаци бүхэндэ үгэеэ ойлголсолгын, хэрэг бүтэмжэтэйгээр шиидхэлгын, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлгын оршон байдал тогтоогдохо зэргэтэй гэжэ конференциин шиидхэбэри дотор хэлэгдэнэ. Партиин гэшүүнэй арюун сэбэр шэнжэ шанарые саашадаа наринаар сахиха, партиин зэргэнүүдтэ эрхим хүнүүдые абаха, коммунистнуудые үйлэдбэриин эгээн шухала газарнуудта зүбөөр хубаарилан табиха, ажалша коллектив дотор тохёолдоһон ушар байдалай түлөө коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Баталан абаһан шиидхэбэринүүдээ бэелүүлгын хойноһоо хинаха, тэдэнэй бодото байдалда хүсэндөө хэр хүргэгдэжэ байһые анхаралһаа алдахагүй.

Урданхи жэлнүүдтэ ажабайдалдамнай бата бэхеэр тогтонижоһон албан хойрог ябадал, хэрэг шиидхэхэдээ, нютагай аша туһые уридшалан табиха, танил, түрэлэйнгөө холбоогоор ажалда оруулха ушарые зайсуулха, парти дотор баримталагдадаг гуримуудые, совет хуулинуудые эбдэхэ үзэгдэлнүүдтэй гам хайрагүй тэмсэхэ гээшэ партиин обкомой, горкомууд болон райкомуудай саг үргэлжэ шиидхэжэ байха асуудал болоно.

Ажалша коллективүүдэй социально-экономическа хүгжэлтые түргэдхэхын, хүн зоной ажана байдал һайжаруулхын тула үндэһэн шухала экономическа реформо саашадань нэбтэрүүлхээр партиин обком, партийна бусадшье комитедүүд, ажахын болон ниитын эмхинүүд уялгалагдаба.

Капитальна һомолголгонуудай ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхын, барилгые һайнаар эмхидхэхын тула кооперативна, арендна арга боломжонуудые үргэдхэхэ, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, барилгые хэрэгтэй юумээр гүйсэдөөр хангаха шухала болоно.

Республикын хүн зониие эдеэ хоолоор хангалгые һайжаруулха гээшэ хойшолуулашагүй хэрэг мүн. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой болон бүйпуулан болбосоруулха промышленностиин хүдэлмэрие һайжаруулха зорилгонууд конференци дээрэ хараалагдаа. Хото городуудай хүдөө нютагуудта үзүүлдэг шефүүд еһоной туһаламжые наримжуулха саг ерэнхэй. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ гэр бүлын, арендна подряд нэбтэрүүлхэ, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгаяа гүнзэгыгөөр мэдэрдэг эзэн хүнэй мэдэрэлые хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна комитедүүдэй, эхин парторганизацинуудай зорилго байһаар.

Ашаа ашаха, буулгаха хэрэгтэ шэнэ техникэ, оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ, транспортын бүхы һалбаринуудые үргэнөөр хүгжөөхэ зорилго табигдана. Байгал-Амарай түмэр замай оршондохи газар нютагуудые болбосон түхэлтэй болгохо, эндэхи арга боломжонуудые ажахыда үргэнөөр хэрэглэхэ асуудал шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Байгал далайн баялигуудые сахин хамгаалха, гамтайгаар ашаглаха талаар парти, правительствын хараалһан зорилгонуудай бэелүүлгые партийна органуудай зүгһөө хиналтые шангадхаха гэһэн эрилтэ табигдаа.

Социальна оршон байдалые саашадань һайжаруулхын тула худалдаа наймаанай, ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын, бэеын элүүрые сахин хамгаалгын хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар гансашье партийна комитедүүд бэшэ, харин республикын Министрнүүдэй Совет, профсоюзай, комсомолой органууд, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд хэмжээнүүдые абаха уялгатай. 2000-дахи он хүрэтэрхи үедэ хүн зониие гэр байраар хангахын тула гэр барилгын арга боломжонуудые бүрин дүүрэнээр ашаглаха шухала гээд конференци тэмдэглээ. Эндэ гэр барилгын предприятинуудай арга боломжонуудые үргэдхэхэ, гэр байра ажахын аргаар бариха, хамжажа, үмсэдөө гэр бодхоохо гэһэн хүн зоной эрмэлзэл дэмжэхэ, залуушуулай гэр байрын комплекснуудта туһа хүргэхэ шухала. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлхэ эрилтэ мүнөө үе сагта тон хурсаар табигдадаг болонхой. Энэ хэрэг һайжаруулгада онсо анхаралаа хандуулха, хэрэгтэй хэмжээндэнь капитальна һомолголго, материальна нөөсэнүүдые гаргаха хэрэгтэй гээд делегадууд хэлэһэн байна.

Хубилган шэнэдхэлгын улам үргэдэжэ, гүнзэгыржэ байгаа мүнөө сагта үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бодото байдалтай нягта холбоотойгоор ябуулагдаха зэргэтэй. Коммунистнуудта, бүхы ажалшадта марксистсколенинскэ эрдэм шудалха, эрдэм мэдэсээ мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэй холбожо һурахадань партийна комитедүүд туһа хүргэхэ зэргэтэй. Хүн зоной хүсэл эрмэлзэл, эрилтэ мэдэжэ байха, социологическа шэнжэлгэнүүдые эмхидхэхэ шухала. Эрдэмтэд манай ороной, республикын гаталжа гараһан түүхые тайлбарилха, түүхэдэмнай мүнөөшье бии байгаа «сагаан толбонуудые» үнэн зүбөөр харуулха эдэ бүгэдэ хүн зониие шэнэ хэрэгүүдтэ зоригжуулха аргатай. Манай ороной арадуудай хоорондохи интернациональна эб нэгэдэлые нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр сахин хамгаалха, ургажа ябаа үетэнсэ Эхэ орондоо дуратайгаар, тэрэнэй эрхэ сүлөөень, бэеэ даангы байдалыень хэзээдэшье аршалан хамгаалхаар бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ үзэл сурталшадай, партийна комитедүүдэй, эхин парторганизацинуудай уялга мүн гэжэ конференциин делегадууд тэмдэглээ. Залуу үетэндэ бүхэдэлхэйн хүн түрэлтэнэй ухаан бодолой баялигуудые дамжуулан үгэхэһөө гадна түрэл арадайнгаа эрдэни зэндэмэни, эгээл үнэтэй баялигые — түрэлхи хэлыень, түрэл соёл культурыень дамжуулан үгэхэ, түрэл арадаараа, Совет ороноороо омогорхол хүмүүжүүлхэ гээшэ республикымнай үзэл сурталшадай, багшанарай, партийна, комсомолой эмхинүүдэй зорилгонууд гээшэ гэжэ республикын коммунистнуудай дээдэ хуралдаан онсолбо.

Орон доторнай общественын политическэ системые хубилган шэнэдхэхэ талаар эдэбхитэй ажал ябуулагдажа байна. СССР-эй арадай депутадуудай һунгалтада бэлэдхэл үдэр үдэрһөө үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Политическэ ехэ удха шанартай энэ хэрэгтэ бэлэдхэлгэ партийна организацинуудай дайшалхы шэнжэ шанарай гэршэ болохо байна.

Областной партийна 34-дэхи конференциин шиидхэбэринүүдые олониитэдэ тайлбарилха, хүн зониие тодорхой хэрэгтэ зоригжуулха талаар республикын хэблэлэй, телевидени болон радио-дамжуулгын хүдэлмэрилэгшэд онсо харюусалгатай байһанаа мэдэрнэ.

Баталан абтаһан шиидхэбэринүүдэй ажал хэрэгтэмнай бодотоор бэелүүлэгдэхын түлөө, хубилган шэнэдхэлгые улам хурдадхахын, гүнзэгырүүлхын түлөө республикымнай ажалшад бүхы юумэ хэхэ байха гэжэ конференциин делегадууд этигэл найдалаа мэдүүлээ. Энэ этигэл найдалыень харюулха гээшэ — бүгэдын хэрэг мүн.

ДЕМОКРАТИИН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ДЭЭРЭ

СССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДТА КАНДИДАДУУДЫЕ ДЭБЖҮҮЛГЭ ОРОН ДОТОРНАЙ ЭХИЛБЭ

СССР-эй арадай депутадуудые һунгаха һунгалтын кампани хубилган шэнэдхэлгын түлөө тэмсэлдэ үргэн ниитэ совет арадые хабаадуулгын һүлдэ доро үнгэржэ байна. Энэ кампани хадаа манай ниитын-политическэ ажабайдалда тон шэнэ үзэгдэл болоно. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1988 он) Пленум дээрэ абтажа, СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ бэшэ арбан хоёрдохи сесси дээрэ баталагдаһан Хуулинууд һунгуулиин системые гуримшуулан хубилгалгада шэнэ түлхисэ үгэбэ. Энэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ һунгагшадай өөһэдынгөө һанал бодолые дураараа элирхэйлэн мэдүүлхээр таарамжатай эрхэ байдал байгуулһан тон шэнэ үндэһэ һуури дээрэ һунгалтын кампани үнгэргэгдэжэ байна.

Кампанида шухала шата эхилбэ: СССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ декабриин 26-да орон доторнай захалба. Тэрэ совет общество хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хүнүүдэй эдэбхитэйгээр, үнэн сэхээр, эршэ дэлисэтэйгээр хабаадалгаар тэмдэглэгдээ.

ВЛАДИВОСТОК. «Дальприбор» нэгэдэлэй генеральна директор В. **Палло** энэ үдэр этигэл найдалай мандат абаба. Предприятиин коллектив өөһэдынгөө хүтэлбэрилэгшые **Владивостогой территориальна һунгуулиин 97-дохи округһоо** СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

— Би тобшохоноор хэлэхэб, — гэжэ Виктор Тимофеевич ниитэ заводой конференциин трибунада гарахадаа мэдүүлбэ.— Нэн түрүүн хүнүүдтэ анхаралаа хандуулха гээшэ минии һунгалтын урда тээхи программын үндэһэ һуури мүн. Имагтал энэ ушар хубилган шэнэдхэлгын амжалтын эшэ үндэһэн болоно гэжэ тоолоноб.

Палло хэдэн жэлэй урда тээ предприятиие хүтэлбэрилжэ эхилээ һэн. Урда тээнь байшадһаа эилгааниинь юуб гэхэдэ, тэрэ социальна асуудалнуудые шиидхэлгэһээ, гэр байра барилгаһаа, ажалай ба амаралтын эрхэ байдал байгуулгаһаа ажал хэрэгээ эхилээ һэн.

«Дальприборой» мастер С. Резниченко генеральна директорэй кандидатурые дэмжэхэдээ, манай нэгэдэлэй дүй дүршэл бүхы Алас-Дурна зүгэйхидэй зүгһөө дэмжэгдэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин гэшүүн-корреспондент, 30 жэлэй стажтай партиин гэшүүн **С. Хакимова Душанбинско-Октябрьска национально-территориальна һунгуулиин 254-дэхи округһоо** СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

ЭРХҮҮ. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Экономикын ба промышленна үйлэдбэрие эмхидхэлгын институдай таһагые даагша **Г. Фильшин Эрхүүгэй территориальна һунгуулиин 171-дэхи округһоо** СССР-эй арадай депутадта кандидадаар нэрлэгдээ.

Орёо хурса, һонирхолтой хөөрэлдөөн болобо. Геннадий Иннокентьевичэй найруулан тодорхойлһон программые суглаанда хабаадагшад али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэһэн байгаа. 70-дахи онуудай эхиндэ экономист Фильшин энэ нютагта инвестиционно политика үндэһөөрнь хубилгахын түлөө эдэбхитэй ажал ябуулжа эхилээ һэн.

— Өөрынгөө һанал бодолые яажа бэелүүлхэ хараатайбта?— гэжэ заводой худалдалгын албанай хүтэлбэрилэгшэ В. Асанцева депутадта кандидадһаа асууба.

— Арад зоной дунда «эзэгүйгөөр ажаһууха» гэжэ нэрлэгдэһэн гуримые болюулха талаар хүшэр хүдэлмэри ябуулагдаха байна. Энэ талаар тодорхой алхамууд хэгдээ. Манай дурадхаһанай ёһоор, областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитет отолһон модонойнгоо орондо шэнэ модо тарижа һуулгадаггүй леспромхозуудай ажал хэрэгые болюулха тухай шиидхэбэри бэлдээ.

Депутадта кандидадай программатай танилсаһанайнгаа һүүлээр суглаанда хабаадагшад энэ эрдэмтэ манай нютагые ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаануудта нэрэтэй солотойгоор түлөөлхэ байна гэһэн дурадхал оруулагдаба. Нюуса бэшээр дуугаа үгэжэ, тэдэнэр Г. Фильшиние СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байха юм.

АШХАБАД. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргадаг нэгэдэлэй коммунистнууд нээмэл партийна суглаан дээрэ КПСС-һээ **М. С. Горбачевые СССР-эй арадай депутадта кандидадаар** дэбжүүлхые дурадхаба.

— Коммунис партиин бэелүүлжэ байдаг эб найрамдалта политика СССР-эй болон гадаадын оронуудай олон миллион хүн зондо һайшаагдана, — гэжэ оёдолшон А. Тауманова хэлэбэ.— Орон доторнай ажабайдалай бүхы һалбариие шэнэдхэлгын хараа шугам бэелүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэндэ парти, тэрэнэй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь М. С. Горбачев ехэ габьяатай байна.

М. С. Горбачевые СССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай А. Таумановагай дурадхалые суглаанда хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар дэмжээ.

• • •

СССР-эй арадай депутадта кандидадуудые дэбжүүлгын суглаанууд Находкодо, Йошкар-Оладa, Норильскда, Черкассада, Орёлдо, Ярославльда, Тюменьдэ, Ригэдэ, мүн бусад хотонуудта болобо.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ *ажалай үдэр*

АРИИН ТҮСЭБӨӨР

-дэхи отрядай н хоёрдохи тебари болзоо екабриин 25-да лагдаһан түсэбиллион түхэрихэ, ажалай бүцентээр дээшэанууд уялга абаһан ив хүнгэн бэшэ табижа, бодото елүүлхын тула шэнэ онол арикэ үйлэдбэрихүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлые эридээр дээшэлүүлээ.

Энэнэй ашаар лэ Хойто-Муяын 15 километр тоннель малтаха даабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэдэг юм. Байгша оной арбан нэгэн һарын даабариһаа гадуур 1 миллион 500 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээд байна гэхэ гү, али жэлэйнгээ даабари дүүргээд, ерэхэ январиин түсэбөөр ажаллана.

К. ЖАМЬЯНОВ.

КАЛТА ТУЙЛАБА

оной Харбяангуудай совхозой Нугын һү һаалиндүршэлтэй һаалишадай нэгэн, КПСС-эй райко«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Вера Гомбоевна жэлэй урда тээхэнэ үндэр дүнгүүдые туйладаалгагдаһан бүхы 18 үнеэдэйнгээ толгой бүзэргээр 3062 килограмм һү һаажа, гурбан дабажа гараба.

бэшэ хоёр һаалишад Е. С. Сотникова, Д. Д.эд байгша оной хараае амжалтатай гаталһан, 2300 килограмм һү һаажа амжаһан байха юм.өөдэрэй байдалаар үнеэн бүриһөө дунда зэрограмм һү абаа. Игэжэ эдэнэр һү гүрэндэһөө болзорһоонь уридшалан дүүргэжэ шадаа.

М. ШАГДАРОВА.

ООН ХАСУУРИ АРЮУЛАГДАА

лгын заводой лгын цехэй й Анатольевич риин 26-да үго дээрэ жэлэй рииe, абаһан болзорһоонь урид участогай колнуунаар амарар участогууд Ю. Волчковой хабсаралга-гаг- Овчинниковай участогууд болобариие болзорүргэһэн тэмдэг начальник эдэ шэнэ жэлэйэй ногоон хашан барюулаа. нуудай бригадануудай гэшүүд энэ туйлаһан амжалтада горитой хубита оруулаа. Бригадирнууд Баир Бадмаевич Кондратьев, Николай Никитович Шнайдер, Игнат Александрович Кочин, Борис Семенович Халбаев гэгшэд даадаг коллективэйнгээ хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө зоригжуулдаг юм. Тэдэнэрэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанай ашаар цехэй коллектив нормативно-сэбэр продукци гаргаха жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргээ.

Л. КОЗУЛИНА,
заводой социалис
мүрысөөнэй талаар
инженер.

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой бэлэдхэлэй цехтэ табан бэрхэ электро-гагнууршад хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дунда 5-дахи разрядай электро-гагнууршан Николай Андреевич Пьянков шалгардаг. Тэрэ шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй «нюусые» тайлбарилха, муудаһан детальнуудые һэльбэн шэнэлхэ, гагнахадаа шадамар бэрхэ. Халаан бүриингөө даабаринуудые тэрэ холо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. А. ПЬЯНКОВ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссида

ҺЭРГЭЭН БОДХООЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ

Газарай хүдэлэлгэһөө хохидоһон нютагуудта һэргээн бодхоолгын хүдэлмэрие түсэблэлгэдэ гуримтай үндэһэ һуури табиха. Тэрэнэй туһаламжаар энэ союзна республикада бүхы оронойммай үзүүлжэ байһан туһаламжа, дэмжэлгын бүхы нөөсэнүүдые, арга боломжонуудые аша үрэ ехэтэйгээр, үрэ түгэсөөр хэрэглэжэ болоно.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Ю. П. Баталин декабриин 26-да КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой комиссиин ээлжээтэ заседани үнгэргөө. Саашанхи һаранuудта транспортна конвейерэй хүдэлмэриин программа тэрээн дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Имагтал иимэ хандаса бүхы шухала хэрэгтэй ашаануудые иишэ тиишэнь тогтууритай һайнаар ябуулха, поезднуудые хүрэхэ газартань дары эльгээхэ арга олгохо байна гэжэ албан зургаануудай түлөөлэгшэд тэмдэглээ.

Комиссиин даалгабаряар албан зургаанууд хоорондын штаб эмхидхэгдээ. Һэргээлгын бүхы хүдэлмэриие транспортаар түгэс һайнаар хангалгые залан хүтэлбэрилхэ уялганууд тэрээндэ даалгагдаа. Союзна болон республиканска арадай хиналтын комитедүүдэй түлөөлэгшэд, түмэр замшад, СССР-эй ба Армениин ССР-эй Госстройн, Госснабай, Госагропромой, автотранспортын, худалдаа наймаанай, СССР-эй Оборонын министерствые, Армениин ЛКСМ-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд штабай бүридэлдэ оруулагдаа. Штабай бодото ажал ябуулга эхилбэ.

Закавказиин түмэр замай отделени гурбан участок болгожо хубаарилагдаа. Тэдэнэй ажал ябуулга түхэреэн сүүдхэдээ хиналтада абтанхай. Түрүүлэн ямар юумэ зөөхэ байһаниинь тодорхойлогдоно. Түлишэ, хабсаргагдамал гэрнүүд, ороной бүхы заха булангуудһаа һэргээн бодхоолгын хүдэлмэридэ хабаадахаяа эндэ ерэжэ байһан отрядуудые эгээл түрүүлэн хүрэхэ газартань хүргэгдэхэ ёһотой.

Ашаалалга-буулгалгын хэрэгсэлнүүдые гол участогуудта ашаглаха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Подъезднүүдэй харгы замуудые хоёр неделиин хугасаа соо үргэдхэхэ даабари транспортна барилгашадта үгтөө. Станцинуудай хоорондохи телефоной холбоое дары һэргээхэ зорилго СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын, союзна республикын зохихо албан зургаанай урда табигдаа. Энэнь элдэб түхэлэй ашаае хүрэхэ газартань дары абаашаха ниитэ нэгэн гурим тогтоохо хүдэлмэриин шухала хубинь болоно.

Зүгөөр хэрбээ тон һайн жаяг журамда түшэглөөгүй һаа, энэ гурим али бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй байна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Тусхайлбал, вагонуудһаа ашаа саг соогоо буулгалгада анхаралаа һулаар хандуулжа, иимэ орёо хүшэр байдалда вагонуудые һаатуулан зогсооһон эмхинүүдтэ, албан зургаануудта ялын шанга хэмжээнүүдые хэрэглэхээр дурадхагдаа.

Армениин хүн зоной һуудал байдалые болбосон һайн болгохо гээшэ олон арбаад мянган хүн зоной ажалладаг худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой системэ саашадань наримжуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Имагтал магазинуудай, столовонуудай нээгдэхэдэнь, эдэ бүхы асуудалнууд шиидхэгдэхэ аргатайл. Социальна һалбариин энэ хубиие хүгжөөлгын комплексно системэ хоёр үдэрэй болзор соо зохёон хараалха даалгабари Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ороной болон республикын Худалдаа наймаанай министерствэнүүдтэ, бусад албан зургаануудта, эмхинүүдтэ комисси даалгаа. Тус программа хүдэлмэриин тодорхой графигта үндэһэлхэ, түшэглэхэ ёһотой. Столовонуудые, магазинуудые түргөөр үргэдхэхын тула, тусхайлбал, газарай хүдэлэлгэһөө хохидоһон нютагуудта һандарангүй үлэһэн байшан гэрнүүдые, мүн иишэ эльгээгдэһэн гэрнүүд-вагонуудые хэрэглэхээр хараалагдана.

Эндэхи хүдөө нютагуудай байдал тухай СССР-эй Госагропромой мэдээсэл шагнагдажа, зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Олон һуурин тосхонуудһаа хүнүүд гаража ошоо. Энэнь олохон орёо шухала асуудалнуудые табина. Хүдөө нютагтахи байдалые гуримшуулан шиидхэхын тула партийна организациин, бүхы шатын Соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ комисси тэмдэглээ. Барилгын, болбосон түхэлтэй болголгын эршэ дэлисые дээшэлүүлхэ, һэргээн бодхоолгын отрядуудые шухала хэрэгтэй бүхы юумээр хангаха тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа.

Гэнтын гай тодхорто ороһон нютагуудта халдабарита үбшэн һужэрэн дэлгэрнэгүй гэжэ заседани дээрэ элидхэгдээ. Эндэхи 254 һуурин тосхоной 252-тонь телефоной холбоон һэргээгдээ.

Үнгэрһэн 24 час соо эндэһээ 3435 хүн гаргагдаба. Эдэнэй 3010-ниинь курортнуудта, элүүржүүлгын газарнуудта эльгээгдээ. Аюул усалай болоһонһоо хойшо 105.239 хүн ондоо тээшэнь гаргагдаа. 66 мянга шахуу хүн зон Арменіһээ газаашаа гараһан байна. 60.871 хүн республикын ба ороной дүтэ шадарай районуудай санаторинуудта, амаралтын байшангуудта байрлуулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. А. Воронин заседанида хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ *Мүнөөдэрэй номерто*

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани тухай ТАСС-ай материал газетын нэгэдэхи хуудаһанда үгтэнхэй.

Харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө ехээр һү һаажа абаһан һаалишадай хүндэлэлдэ газетын дэргэдэ Хүндэлэлэй самбар эмхидхэгдэнхэй. Республикын түрүү һаалишад Шарина, Иванова, Седых, гэгшэд иимэ эрхэдэ хүртэһэн байна. Газетын мүнөөдэрэй Хүндэлэлэй самбарта «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын түрүү һаалишан Роза Аполлоновна Табитуева оруулагдаба.

Зундаа ноосэлжэ абаһан тэжээлээ мүнөө үедэ хэр зэргээр гаргашалнаб гэһэн асуудалда харюу абаха зорилготойгоор газетын тусхай корреспондент Э. Дагбаев Хориин районой Дээдэ-Тайлсын совхозоор һаяхан ябажа ерэбэ. Автор тэндэ үзэһэн, хараһан тухайгаа «Гансашье тэжээлһээ бэшэ» репортаж соогоо хөөрэнэ.

РОССИН АРХИТЕКТОРНҮҮДЭЙ ХУРАЛДААН

НОВГОРОД. (ТАСС). Россин хото городуудай ахамад архитекторнүүдэй совет байгуулагдаа.

Иимэ зорилготойгоор республикын бүхы заха булангуудһаа архитекторнууд эндэ суглараба. Ниитын шэнэ эмхич учредительнэ суглаае үнгэргэхын тула эртэ урдын энэ хото дэмы шэлэгдээгүй юм. Новгород, Псков хотонуудай түүхын ба соёлой памятнигуудые үргэлжэ дээрэнь һэльбэн шэнэлхэ тухай правительствын тогтоол энэ жэлэй июль һарада баталагдан абтаа һэн.

Энэ тогтоолые ямараар бэелүүлжэ байһан тухай нютагай архитекторнүүдэй мэдээсэлые айлшад шагнаха зуураа, городой үзэсхэлэн һайхан газарнуудтай танилсаба.

Россин Федерациин түүхын ба соёлой памятнигуудые һэргээхэ, хамгаалха, тэдэнэй түүхэтэ шэнжэ шанарые сахиха, мүнөөнэй барилгын архитектурые һайжаруулха гээшэ эмхидхэгдэн байгуулагдаһан соведэй гол зорилго болоно.

Ленинград хотын ахамад архитектор С. Соколов соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

БАЙГАЛДАА ГАМТАЙГААР ХАНДАЖА...

Нэгэтэ бидэнэрые — модо бэлэдхэгшэдые таршаануудтай жэшээлхыень дуулаhан байхаб. Эдэ шумуулнууд оршон байгаалида заримдаа тон ехэ гарза хохидол ушаруулдаг гээшэ. Ехэ hүрэгүүдээрээ ябахадаа, хэдэн мянган гектар газарай ургамалнуудые нэгэ доро үгы хэхэ аргатай. Теэд энэмнай үндэhэгүй сасуулга болоно. Юуб гэхэдэ, модо бэлэдхэхэдээ, хэдэн мянгаад гектар газарта тужануудые үгы хэнэ гэжэ зарим хүнүүд hанана ха юм. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ.

Модо ашаглаха тусхай дүримэй ёhоор хүдэлмэрёо ябуулдаг гээшэбди. Гадна модо унагааhан газарнай хэтэ мүнхэдөө хооhон нюсэгэн үлэшэдэг гэжэ hаналтагүй. Байгал шадарай байгаали хүсэ ехэтэй, үндэhэ бүхэтэй, залуу hөөг модод уданшьегүй ургэн гарадаг юм. Илангаяа модо hуулгаха хүдэлмэриин hайнаар ябуулагдабал, бүришье үдэсэтэй байдаг.

Манай ой модоной комбинадай байгуулагдаhаар 40 жэлэй ой ерэхэ жэлдэ гүйсэхэнь. Эдэ жэлнүүдэй туршада гүрэндэ 10 гаран миллион кубометр модон тушаагдаа. Мүнөө модо бэлэдхэлгээ Байгал нуурhаа холуур ябуулнабди. Алдарта далайдаа хохидол ушаруулхагүйе оролдонобди. Байгалай оршомдохи байгаалиин баялигуудые хамгаалха, гамтайгаар ашаглаха талаар гүрэн түрын тогтоолнууд абтаа гээшэ.

Теэд хэды ехэ талмайе ойн түймэрнүүд «эдидэг» гээшэб. hүүлээрнь модон үдаанаар, муугаар ургана, зарим тээнь урганашьегүй. Одоол зүрхэ сэдьхэл гажаруулмаар, хара буумаар үзэгдэл ушардаг даа.

Модо бэлэдхэлгээ харин нягта түсэбөөр, холын хараа бодолтойгоор ябуулхые оролдонобди. Байгаалидаа гамтайгаар хандахадаа, ерээдүй тухайгаа бодомжолно гээшэбди. Мүнөө модо бэлэдхэхээр шэлэhэн шэнэ газарнуудтаа харгынуудые гаргажа, вахтова посёлогуудые байгуулаабди. Иигэжэ модо зөөдэг харгынууднай хоёр дахин ута болобо гээшэ. Баргажанай-Адагhаа 125 километр холо зайда модо бэлэдхэнэбди. Энэ hууринай Байгалай эрьедэ оршоно ха юм. Гэхэтэй хамта, Хурамхаанай леспромхозhоо модон хоёр удаа ашагдажа, аяар 182 километртэ зөөгдэнэ. Мүнөө богони, нарин шэнэhэн модон бэлэдхэгдэнэ. Хүдэлмэриин ехэ аад, продукци урданайхиhаа багаар абтана. Тиихэдэ эндэ гаргашанууд ехэ.

Предприятимнай шэнэ жалhээ ажахын тоосоондо оруулагдаhан байна. Иигэжэ бидэ өөhэдынгөө олоhон мүнгөөр өөhэдыгөө хангадаг болообди.

Гадна Баргажанай голдохи гурбан леспромхозууд нэгэдхэгдэжэ, комбинат байгуулагдаа бэлэй. Тиихэдэ эдэ коллективүүдэй зүбшөөл асуугдаагүй hэн. Иигэжэ Баргажанай, Онёогой, Хурамхаанай леспромхозууд, түбэй заhабарилгын механическа мастерскойнууд нэгэдхэгдээ. Энэ талаар hаял эмхидхэлэй, байгуулалтын асуудалнуудаа шиидхэжэ, арга замаа оложо ядажа байтарнай леспромхозууднай гэдэргээ амяарлагдаа бэлэй. Энэ нэгэдхэлгэн, амяарлалгамнай аяар хоёр hара соо үнжэгэйраа. Иигэжэ леспромхозуудай хүдэлмэридэ хэды ехэ hаад ушаруулагдаа гээшэб!

Хэды тиибэшье hаань, ой модоной комбинадай коллективэй партийна организациингаа хүтэлбэри доро энэ хүшэр хүндэ үеые дабажа гараhан байна. Партийна организацимнай энэ үедэ хүн зонхёо эмхидхэжэ, хойноо дахуулжа шадаа. Үйлэдбэриин гол, хүшэр участогуудта коммунистнуудые эльгээhэн байнабди. Мүнөө комбинадай цехүүд болон участогуудые имагтал коммунистнууд хүтэлбэрилнэ. Олохон коммунистнуудай вахтова посёлогуудта, модо зөөдэг автомашинануудта хүдэлнэ. Эдэнэрнай эрхим ажалай жэшээ харуулна гээшэ. Тэдэнэй тоодо Гусихын модо бэлэдхэлгын пунктын начальник Я. М. Шрагер, модо бэлэдхэдэг бригадын суута бригадир В. И. Тормозов, модо бэлэдхэгшэд В. В. Дандаров, В. В. Антоненко, Н. И. Архипов, С. Н. Шустов, жолоошод Ф. И. Жеравин, А. И. Плеханов, В. И. Гагарин, модо урадхуулагшад В. Д. Яковлев, В. М. Булатов болон бусадые нэрлэмээр.

Иигэжэ модо бэлэдхэгшэдэйнгээ дунда ойлгуулалмжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри hайнаар ябуулhанай ашаар товарна продукци үйлэдбэрилхэ юhэн hарын түсэб 137 процент дүүргээбди. Түсэбэй ёhоор, 5475 мянган түхэригэй продукци гаргаха аад, энээнээ 7319 мянган түхэригтэ хүргөөбди. Ойhоо 227,5 мянган кубометр модон зөөгдөө. Гадна Баргажанай-Адаг hуурин хүрэтэр 244,5 мянган, үшөө Хурамхаанай леспромхозhоо 174 мянган кубометр модон зөөгдөө. Модо болбосоруулдаг предприятинуудта 420 мянган кубометр модо зөөhэн байнабди.

Хюрөөдэмэл модо гаргалгаяа нёдондонойхитой сасуулхада, 1000 кубометрээр дээшэлүүлээбди. Тиихэдэ 131 мянган түхэригэй соёлой ажаhуудалай хэрэглэмжын эд бараан үйлэдбэрилэгдэжэ худалдагдаа. Энэмнай үнгэрhэн жэлдэ оройдоо 16 мянган түхэригтэ хүрэhэн юм. Жэл бүри хүн зондо элдэб янзын туhаламжа хүргэнэбди. Энэмнай мүнөө жэлдэ нёдондонойхиhоо 15 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэдээ. Нэгэ түхэригтэ товарна продукци гаргахадаа, тэрэнэйнгээ үйлэдбэриин гаргашануудые үнгэрhэн жэлэйхитэй сасуулхада, 20 мүнгөөр доошолуулжа шадаабди. Эндэ салин хүлhэнэй түлбэри 10 мүнгөөр доошолуулагдаа. Иигэжэ предприятимнай салин хүлhэнэй түлбэриингөө фондын 527,8 мянган түхэриг алмаhан байна.

Предприятиингаа бүхыдөө ажахын тоосоондо ороод байхада, копейкэ бүхэнөө тоолоожо hураха, үйлэдбэрөө зүбөөр эрхилхэ ёhотой болонобди. Эндэ түсэблэлгэ тон ехэ удхатай. Иигэжэ арга боломжонуудаа тооложо үзөөд байхадаа, 1988 ондо 485 мянган кубометр модо гүрэндэ тушаахаар түсэблэhэн байгаабди. Зүгөөр «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд энээниемнэй аяар 100 мянган кубометрээр дээшэлүүлээ. Энэ захиралтые дүүргэжэ шадахагүймнай мэдээжэ. Тиимэhээ энэ түсэбөө дутуу дүүргэhэн дээрэhээ 2300 мянган түхэриг предприятиингаа жасада оруулжа шадахагүй байнабди. Гадна модо дутуу тушааhанайнгаа түлөө 200 мянган түхэригэй яла түлэхэ болонобди. Иигэжэ захиралтын аргаар дээрэhээ түсэбүүд буулгагдахаяа хэзээ болихо юм?

Тэрэшэлэн районой олохон предприяти болон эмхи зургаануудые, хүн зониие жэл бүри түлеэгээр ханганабди. Мүнөө 1 кубометр түлеэнэй өөрынь үнэ сэн 20 түхэриг юм. Зүгөөр хүн зондо кубометрэй 4 түхэригөөр худалдагдана. Иигэжэ бидэ нэгэ кубометр түлеэн дээрэ аяар 16 түхэриг алданабди. Иимэ жэшээ абажа хараял. Гансал Баргажанай-Адаг hууринай хүн зондо жэл бүри 40 мянган кубометр түлеэн хэрэгтэй болоно. Гадна түлеэн hууринhаа холо газарта бэлэдхэгдэнэ. Тиихэдэ яhала hайн шанартай модон түлеэн болгогдоно. Эдэ бүгэдые юундэ дурданабиб гэхэдэ, түлеэ hуурин да ойро бэлэдхэжэ болоно. Жэшээнь, национальна парк соо хэдэн жэлэй саада тээ Буртуй гэhэн газарта ой ехээр шатаhан байгаа. Эндэхи дүрэhэн мододые түлеэн болгожо, газарыень сэбэрлээд, тэндэнь модо тарижа болоомоор. Теэд национальна паркын хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай дуулахашье дурагүй.

Ашаа шэрэдэг харгы предприятиимнай баланс дээрэ юм. 214 километр утатай, 17 миллион түхэриг сэнтэй энэ харгы Баргажанай болон Хурамхаанай районуудта тон ехэ удха шанартай. Манай комбинат энэ харгы хэрэглэhэнэйнгээ түлөө жэл бүри 1224 мянган түхэриг мүнгэ түлэнэ. Заhабарилгаданьшье нилээд ехэ мүнгэ гаргашалнабди. Тиихэдэ предприятидамнай районой бэшэшье харгынуудые заhабарилха даабари үгтэдэг байна. Бидэ энэ хэрэгтэ үшөө 100 мянган түхэриг мүнгэ гаргашалнабди. Энэ асуудал саашадаа hайнаар зүбшэн хэлсэгдэхэ аабза. Харгы бултанда хэрэгтэй, бултал энээгүүр ябана ха юм.

Байгал нуурhаа холо, хадын горхонуудай эхиндэ модо бэлэдхэнэбди гэжэ дээрэ хэлэhэн байнаб. Теэд иимэ байдалнай өөрэгүй hанааемнай зобооно. Байгал нуурта аюултай бэшэ юм гү?

Эзэн ёhоор хэрэгүүдээ эрхилдэг байхадаал, байгаалидаа, Байгалдаа хохидол ушаруулангүй, баялигыень хэрэглэжэ шадахабди. Энээн тухай хүн зоншье өөhэд өөhэдынгөө hанал хэлэхэ аабза.

А. МЯСНИКОВ.
Баргажанай ой модоной комбинадай директор.

Подрядай гуримда—үргэн х

Улам нарижуулха

Энэ жэлдэ манай тараан ажалай бүхы дүрбэн бригада түрүүшынхеэ шэнэ гуримаар гэхэ гү, али арендна подрядай ёhоор хүдэлжэ туршаба.

Нэн түрүүн бригада бүхэн колхозтоёо хэлсээ баталжа, газараа, техникэеэ, ажалдаа хэрэгтэй бүхы юумые нэгэ жэлэй арендээр абаад, ургуулжа тушааhан тараан гү, али үбhэ тэжээлэй хэмжээгээр, тэрээнhээ оруулагдаhан олзо доходhоо түлөөhэ абаха гуримаар хүдэлбэ.

Энэ шэнэ гурим урдынхиhаа юугээрээ онсо илгаатай байгааб гэхэдэ, бригаданудта шадаал hаа, үсөөн хүн хүдэлжэ, ехэ ажал бүтээхэ, ехэ продукци үйлэдбэрилхэ, элдэб гаргашануудые хороохо гэжэ оролдоно. Урдань хабарай тарилга гү, али ургаса хураалгын үедэ бригада бүхэндэ 30—40 хүн хээрын станууд дээрэ обоорожо байгша hэн. Харин мүнөө алишье бригадада 15—16-hаа олон хүн байлгагданагүй. Таряа ургуулгада сэхэ хабаагүй, элдэб хамhабариин хүдэлмэри хэдэг хүнүүд эрид үсөөлэгдөө. Ямар ажалда хэды шэнээн гаргаша хэгдэзэб, үрэhэ хүрэнгэ, тоhо, түлишэ нормоhоо үлүү гаргашалагдаагүй гү гэжэ бригадирhаа эхилээд, механизатор хүрэтэрөө булта тоолодог, эдэ бүгэдые мэдээд ябадаг болоо.

Үнэндөө, урдань тиимэ юумэн оройдоо байгаагүй ха юм. Үдэрэй сайлалганда гү, али үдэшэ, үглөөнь трактор, машинануудаараа иишэ тиишээ хооhоор гүйлгэлдэхэ, ажалаа эртэ хаяад ябашаха, үглөөгүүр орой ерэхэ гэхэ мэтэ ушар захагүй үзэгдэдэг байгаа. Ажалай шанар тухай хэлэлтэшьегүй ааб даа.

Мүнөө абаха ургаса, олзо доходнай өөhэдhөөмнайл сэхэ дулдыдаха, бидэ бүхы юумэндээ бодото эзэд болообди, үлүү гаргаша хээд, үнэтэй продукци үйлэдбэрилбэлнай, абаха ашаг олзомнай, гол түлөөhэмнай доошолхо гэжэ хүн бүхэн мэдэдэг болоо бшуу.

Тиигэбэшье манда арендна подряд, ажахын гүйсэд тоосоон ехэл hайнаар нэбтэрүүлэгдээ, энэ талаар бүхы хэрэгтэй юумэн хэгдэшоо гэхын яашье аргагүй ааб даа. Энэмнай оройдоол түрүүшын алхам, эхин туршалга ха юм. Үшөө шиидхэбэреэ олоогүй, мүлигдөөгүй юумэн олон. Гадна арендна подрядай, ажахын гүйсэд тоосооной бүхы арга боломжо, аша үрые үшөөл хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ тэдэнэр ойлгоно. Тиимэhээ саашадаа бүри ехэ юумэнэй хэгдэхэ байhаниинь элитэ.

Байгша оной ургаса хураалгын зарим тэды үрэ дүнгүүд тухай хэлэбэл, иимэ. Бүхы 4523 гектар тараанай газарhаа хамта 77 мянган центнер ороhон сохигдоо гэхэ гү, али гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 17 шахуу центнер ургаса абтаа. Гүрэндэ 9500 центнер таряа худалдаабди.

Арендна подрядай гуримые илангаяа hайнаар хэрэглэжэ, энээнтэй хамта нилээд ехэ газарта эршэмтэй технологиин ёhоор тарилга хэhэнэй ашаар 4-дэхи бригадынхид (бригадир С. Д. Батомункуев) эгээл ехэ ургаса хураагаа. Эндэхид даабаряараа 24,6 мянган центнер таряа сохижо абаха байhан hаа, тэрэнээ 30,5 мянган центнертэ хүргэhэн байна. Эршэмтэй технологи хэрэглэжэ тарилга хэhэн газарhаань гектарай

26—27 центнер шэ
доо юм.
Тэрээнhээ гадна
механизаторнууд
горох, обёосой хол
тарта донник, 18 ге
ургуулжа, ногоон
силос, сенаж горит
Даб дээрэ тоолоо
хан ороhо таряа аб
гадын гэшүүн бүхэ
21,3 мянган түхэри
ци үйлэдбэрилhэн
рин колхозой гэшү
хубаажа үзэхэдэ, ду
жэлдээ 7000 түхэ
дукци абтана бшуу
сэй тоосооной хэгд
низаторнууд өөhэ
гомдолгүй ехэ түлө
тэхэ зэргэтэй.
Энэ бригадада
хидхэлэй шэнэ гур
тайгаар нэбтэрүүлхэ
рүү механизаторну
Намсараев, А. Н
Н. Р. Хуриганов г
оролдолго гаргана
бодотоор дахуулан
шээ харуулжа хүдэ
дые хүтэлбэрилэгш
бэрхэ эмхидхэлшэ,
Колхозникуудай
съездын делегат
мункуев эндэ ил
габьяатай гэхээр,
партийна бүлэг
ойлгуулалмжын ехэ
на.
Саашадаа ажалай
энэ гуримые улам
жа, бүри үндэр б
ашаг үрэ түйлаха
гоор бригадынхид
гадна, хонидой хэ
даажа абаад хүдэл
тэй. Жэшээнь,
нууд хабарай тар
хураалга, техникэ
гэхэ мэтэ ажалда
hара соо эгээл ш
лөөд, бэшэ тээнь
багашаг байдаг б
hээ бригада 2000-
гү, али эрьенүүдые
эдеэлүүлхэ сабшал
ри даажа абаад х
тай. Энээнэй ашаа
рээ продукци үйл
ехэ боложо үгэхэ,
ход hайса оруулх
шье горитой абах
Баhал арендна
хүдэлдэг 1-дэхи бр
гадирынь В. Н. Еф
хи бригада (бригад
Тархаев) баhал hа
абаа, түсэбтэ д
дүүргээ.
Манай ойрын зор
хэдэ, шэнэ гуримаа
эхилhэн түрүүшын
гүүдые бүхы тала
жэлхы ёhоор хара
дутагдалнуудаа ха
ажахын тоосооной
нуудта хүнүүдые h
рядай гуримые бү
шудалха болонобд
тараан ажалда бэш
бусад hалбаринууд
гэр бүлын подряд
ёhотойбди.
Тиимэhээ энэ жэ
заторнуудай, малш
салые гол түлэб э
шэглэлтэйгээр эмх
раалнабди. Мүн т
эршэмтэй технолог
түрүү арганудые
гөөр, агротехникы
наринаар сахингүй
низаторнуудай мэр
шэлүүлэнгүй, ганса
нэбтэрүүлээд, ходо
ургаса абадаг боло
хэтэй. Саашадаа эн
хараада абаха шух

Ц. Г
Хяагтын районой
колхозой

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛБЭ

Холбоолжоной шулуун нүүрhэнэй уурхайн коллектив байгша оной түсэб амжалтатай дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байнхай. Мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо согсологдожо, илаhан коллективүүд олондо мэдээжэ болгогдоно.

hүүлэй дүнгүүдээр В. Л. Русановай хүтэлбэрилдэг автотракторна 1-дэхи участогай гэшүүд мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Жэлэй түсэбэй ёhоор 7306 мянган тонно шулуун нүүрhэ зөөжэ гаргаха ёhотой аад, үнэн дээрээ 9291 мянган тоннодо хүргэhэн байха юм. Мүнөө тэдэнэр ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана. Е. П. Беренсэй хүтэлбэрилдэг хоёрдохи колоннын жолоошод удаадахи hүури эзэлээ. Эдэ хоёр коллективэй түйлаhан амжалтада Н. Н. Хрулев, А. Ф. Мангиров, Б. С. Тропин, А. А. Литвинов, А. И. Майборода гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экипажууд горитой хубита оруулаа.

Н. И. Воробьевой ударидадаг 3-дахи участогайхид «Востсибуголь» нэгэдэлэй коллективүүдэй дунда дэлгэрhэн ажалай урилдаанда эрхимлэжэ, дамжуулгын Улаан тугаар, нэгэдэхи мүнгэн шангаар шагнагдаа.

Н. ДАНДАРОВА.

ХАМТЫН ХЭРЭГhЭЭ ХОЛОДОНГҮЙ

Манай дистанциин бригаданудай, цехүүдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэдэг. 7-дохи околодогой коллектив бусад сооhоо илагша гэжэ тодороо. Мастер П. Ф. Семенов энэ коллективые хүтэлбэрилдэг юм.

Свердловск станци дээрэ болоhон туйлай ехэ гэнэ усалай хойшолонгые усадхаха хэрэгтэ энэ коллектив хубитаяа оруулаа. Онсолбол, байгша ондо хэдэ дахин абаhан мүнгэн шангуудаа тусхай счедто эльгээhэн байна.

Зунай туршада Селенга станци шадархи түмэр зам заhабарилагдаа, стрелочнэ 6 тухеэрэлгэ hэлгэгдээ.

Түмэр замай байдал хинадаг вагон үнгэрhэн hарануудта эндэхи участогые шалгахадаа, гансал «эрхим» гэhэн сэгнэлтэ табяа. Түмэр замай монтернууд мэргэжэлтэй Т. Н. Пнева, Г. И. Истомина, П. М. Корнаков, А. А. Калашников, С. В. Нарбекова, В. И Легких гэгшэд оролдосотой hайнаар хүдэлнэ.

Гадна 4-дэхи околодогой коллектив hүүлэй хоёр hарын дүнгөөр абаhан мүнгэн шан, нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлhэ, субботнигой үдэр олоhон мүнгэеэ Арменийн гай хохидолдо оroогшодто туhа нэмэри болгон эльгээгээ.

Иигэжэ эдэ коллективүүд олониитын ажабайдалhаа холодонгүй, алишье талаараа эдэбхи харуулна.

В. ЦИБИН,
Селенгинскын түмэр замай дистанциин профкомой түрүүлэгшэ.

Кабанскын район.

ЗОХЁОХЫ ЭДЭБХИИЕНЬ ДЭБЖЭЭХЭ

Барилгын ашаг үрэ саашадань дээшэлүүлхэ, шанар нарижуулан hайжаруулха нөөсэ арга боломжо бэдэрэлгын түрүү зэргэдэ урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод ябаха зэргэтэй. Эрдэм, техникын дэбжэлтые хурдадхалгын, эрдэмэй hүүлэй үеын түйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ hаадгүй түргэнөөр нэбтэрүүлгын замда эдэ арга боломжонуудые бэдэрхэ хэрэгтэй. Барилгын техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгые hайжаруулха, үйлэдбэриин технологи нарижуулан hайжаруулгада бүтэмжэтэй хубилалтануудые оруулха арга шадал ямаршье коллективтэ бии юм. Эндэ гансал эдэбхи үүсхэл, оролдолго гаргаха шухала.

Али нэгэн урлан нарижуулагшын зохёохы түрүүшын бэдэрэлгэнь багаханшье зүйлhөө эхилээшье hаа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн дурадхалынь бүгэдэндэ ашатай, сэнтэй юм. Машина, тухеэрэлгэнүүдые, технологи тиимэ ехээр нарижуулаашьегүй hаань, тэрэнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ эли тодоор мэдэрэгдэдэг. Иигэжэ объектнүүдые түргэнөөр, шанартайгаар бариха гол зорилгые сүм бэелүүлгэдэ горитой үүргэ нүлөө үзүүлхэ байhаниинь эли болоно.

Территориально - барилгын «Бурятстрой» нэгэдэлэй нүүдэл-оньhожоруулагдамал 163-дахи колоннын коллективтэ юрын эдэ мэдэсэнүүдые hайн ойлгоно. Энээниие ойлгохоhоо бэшэ саашадаа бодото байдалда юумэн хэгдэнэгүй. Мүнөө үедэ урлан нарижуулгын хүдэлмэридэ ёhотой анхарал хандуулагданагүй, хүдэлмэришэдэй зохёохы эдэбхи дэбжээгдэхэгүй бшуу. Коллективэй 1988 ондо абаhан социалис үүргэнүүд соо шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүдэлмэри тухай нэгэшье мүр олохогүйт. Энэ колонноdo 300 хүн ажалладаг юм. Ухаалан зохёогшодой, урлан нарижуулагшадай бүхэроссиин бүлгэмэй эхин эмхидэ гансал техническэ хүдэлмэрилэгшэд нэгэдэнхэй. Колоннын начальнигай уялга дүүргэгшэ Владимир Кимович Андриянов тус эмхиин хүдэлмэри хүтэлбэрилдэг. Энээгүүр ябахадаа тэрээнтэй саг зуура уулзаа hэмди. Эхин эмхи ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, гансал гэшүүдhээ мүнгэн суглуулагдадаг гэжэ тэрэ ойлгуулаа hэн. 1988 оной туршада урлан нарижуулгын дурадхал ороогүй.

Колоннын шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүдэлөөн эдэбхижүүлхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри эрид hайжаруулха хэрэгтэй. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд барилгашадай зохёохы эдэбхиие дэбжээхын туhалын оролдо энэ хүдэлмэриие шухала бэшэ гэжэ тоолоод, энэ талаар юушье хэхэеэ болинхой. Иимэ байдалтай эбсэхын аргагүй. Хойшолуулашагүй зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хүдэлмэришэдэй зохёохы шадабариие элсүүлдэг, урлан нарижуулагшадай дунда конкурс, слёт, эрхим дурадхалнуудай выставкэ үнгэргэдэг, эдэбхитэнэй түйлалтануудые, дүй дүршэлые ханын гэзэтэдэ [illegible], бэлигтэй хүнүүдые саг соонь материальнаар урмашуулдаг коллективүүд [illegible] бии юм. Гадна хүдэлмэришэдэй зохёоhон урлан нарижуулгын дурадхалнуудые удаарүүлан хаража үзэхэдэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ, материальна урмашуулгын, гүрим хэвэгэйрүүлхэдэ, нэбтэрүүлэгдэhэн дурадхалнуудай түлөө үнэмшэлгэ саг соонь үгэнгүй байхада хүнүүдэй зохёохы эдэбхи буурана гэжэ эндэ hайн ойлгоногүй хаш. Урдандаа иимэ ушарнууд колонноdo үсөөн бэшэ дайралдадаг hэн.

Үнгэрhэн үе саг тухай хэлэхэ болоо hаа, колоннын үйлэдбэридэ урлан нарижуулгын олон дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдэдэг бэлэй. Жэшээлхэдэ, 1987 ондо урлан нарижуулгын хоёр дурадхал зохёогдожо, нэбтэрүүлэгдэhэн байха юм. Ханын материалнуудай заводто түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй орондо нүүрhэн бетон хоёрые холижо, ханын материал үйлэдбэрилхэ дурадхал колоннын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд А. А. Панкратов, П. В. Бирюкова, Б. В. Калашников гэгшэд оруулаа hэн. Энэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 102,3 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо абтахаар хүлеэгдэнэ. А. А. Панкратов В. Э. Солдатов хоёр ханын материалнуудай заводто 55 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй урлан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн байна. Энэ дурадхалайнгаа түлөө тэдэнэр 1146 түхэригөөр урмашуулагдаа бэлэй.

Нүүдэл-оньhожоруулагдамал 163-дахи колоннын коллективэй бодхоожо байhан объектнүүдтэ оньhон аргаар хэгдэхээр хүдэлмэри нилээд бии. Теэд энээндэ мүртэй анхарал хандуулагданагүй. Урлан нарижуулгын хүдэлмэриин талаар бүхы документацитай танилсаад байхадаа, иимэ тобшолол хэхээр hэн. Тематическа, ажал ябуулгын түсэбүүд, сметэ зохёогдоногүй, хэрэгтэй документ тэрээн соонь үгы байна. Эдэ бүгэдые анхарангүйгөөр урлан нарижуулгын хүдэлмэри ябуулагдахагүй бшуу.

Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго гэхэдэ, барилгын талмайнууд дээрэ ажалай, түүхэй эдэй, түлишын элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэлгэ болоно. Барилгын продукциин шанар hайжаруулгада, материалнуудые гаргашалгые доошолуулгада, эсэсэй үндэр дүнгүүдые түйлалгада, даажа абаhан объектнүүдые саг болзоортонь ашаглалгада тушаалгада тэдэнэрэй бэлиг шадабари элсүүлэгдэхэ ёhотой.

Мүнөө урлан нарижуулагшадта нэгэ нэгээрээ хүдэлхэнь хүндэ болонхой. Юуб гэхэдэ, орёо оньhотой тухеэрэлгэнүүдые нарижуулхын, продукциин шанар, ажаллаха эрхэ байдал hайжаруулхын тула ехэ эрдэм мэдэсэ хэрэгтэй. Тиимэhээ предприятинуудта уран гартай, бэлиг шадабаритай хүнүүд зохёохы ёhоной бригаданудта нэгэдэнэ. Тус колонноdo иимэ бригаданудые байгуулха тухай бодогдожо үзэгдөөгүй байhаар. Эндэхи штукатур-шэрдэгшэд тэдэнэрэй хүдэлмэриие хүнгэдхэhэн тухеэрэлгэhээ арсахагүй hэн. Байрын гэрэй зарим үйтан таhалгануудые шэрдэхэ, бетоной холисоор шабаха, жэлэхэдэ эдэ тухеэрэлгэнүүд тон туhатай, бэедэ амар байха бэлэй. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ нүлөө үзүүлхэ байна бшуу. Барилга дээрэ нилээд олон хүдэлмэри хүнгэдхэхөөр, оньhожоруулхаар юм. Энээниие зүб тээшэнь бүтээхэ хүнүүд тус коллективтэ олдохоёо болёо юм гү? Үгы, биил ааб даа. Гансал хүдэлмэришэдэй эдэбхиие дэбжээжэ, зохёохы бэдэрэлгэдэ тэдэниие элсүүлхэ хэрэгтэй болоно бшуу.

В. ЧЕРНЫХ.

Баргажанай районой Хилганын колхозой hаалиш
рэндэ тушааха түсэбөө декабрь hарын эхээр дүүр
Тус ажахын hүнэй комплексдо 33 hаалишад ажалла
нист Розалия Шагдуровна Базарова hаалишанаар хо
дэ хүдэлжэ ябана. Үнинэй hаалишан угай малша
эхэ Пунцок Цыбиковна гүшаад жэлдэ hаалишанаар
мүнөө наhанай амаралтада. Розалия Шагдуровна
дүү басагадынь hаалишадаар мүн лэ хүдэлдэг юм

Р. Ш. Базарова областной партийна конференц
мэридэ hалхан хабаадажа ерээд, республикын ком
дай шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлх
эконхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаалишан Р. Ш. Базарова.

С.БАЛДУЕВА

Хубилган шэнэдхэлгэ бэелүүлэгдэнэ

ПОДРЯДТА—ГОЛ АНХАРАЛ

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз болон тэрэнэй түрүүлэгшэ Социалис Ажалай хоёр дахин Герой Дмитрий Моторный гансал Херсонско областьдо бэшэ, харин бүхы Советскэ Союз соо мэдээжэ болонхой. Юундэб гэхэдэ, ямаршье сагай уларилда гектар бүриhөө 50-hаа доошо бэшэ центнерэй шэниисэ хураажа абадаг, жэлдээ 5 миллион түхэригэй сэбэр олзотой ажахынууд манайда тиимэшье олон бэшэ ха юм даа.

Гэбэшье hонирхолтой юумэниинь иимэ. Дмитрий Моторный XIX партийна конференциин делегат байгаа. Таряашанай ажалай эмхидхэлэй хуушарhан ёhо гуримуудай хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ехэ hаад тойбо ушаруулдаг болоhон тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн тэрээн дээрэ болоhон юм. Мүнөө энээн тушаа элдэб янзын hанал бодол хэлэгдэдэг, ондо ондоо дурадхалнууд оруулагдадаг. Олонхи колхоз, совхозуудта туршалганууд хэгдэжэ байна. Хаа хаанагүй подрядта гол анхарал хандуулагдана.

Зүгөөр Дмитрий Моторный өөрынгөө колхоздо эмхидхэлэй талаар юушье хубилгаагүй.

— Юундэ хубилгаха юм? — гэжэ тэрэ хэлэнэ.— Тэрээнгүйгөөршье hайн байна ха юмбибди. Ондоо ямар юумэ бэдэрхэбибди. Ажал хэрэгэй хангалтагүй муугаар табигдаhан, колхозой байгуулалтын 60 жэлэй хугасаа соо бидэнэй оролдосотойгоор байгуулhан юумэ үрэ түгэсөөр хэрэглэжэ шададаггүй газарта ажалай эмхидхэлэй шэнэ түхэл шэнжэнүүдые бэдэрбэл, туршалгануудые хэбэл, таарамжатай ха. Теэд манай колхоздо ажалай бүтээсэ орон соогоо эгээл үндэр ехэ юм. Юрэ шэнэ юумэ нэбтэрүүлхын тула hайнаар эрхилэгдэжэ байhан ажахыгаа хубилгахада, таарамжатай юм гү? Үгы, мүнөө хүдөө ажахыда, тэрэниие хүгжөөлгэдэ харгы замууд олон юм. Туршалгануудые хэхын тула, ажахы эрхилэлгын элдэб онол арганудые бэдэрхын тула парти бүхы арга боломжонуудые нээгээ. Минии hанахада, нэн түрүүн хүсэ багатай ажахынуудта, хүдэлмэришэдэй дуталдаhан hүүрин тосхонуудта подряд үнэтэй сэнтэй байжа, ехэ аша туhа үгэхэ бшуу.

Юрэдөөл, колхозой түрүүлэгшэ хуушанай ёhо баримталдаг хүн бэшэ юм ааб даа. Тэрэ туршалганудта ёhын тэдыдэ хандадаг хүн бэшэ. hүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо имагтал тэрэнэй ажахыда үйлэдбэриин эмхидхэлдэ, ажалай түлбэридэ хабаатай олохон шэнэ юумэн мүндэлөө. Колхоз хорёод жэл соо ашаяа харюулалгын, өөhэдөө өөhэдыгөө мүнгөөр хангалгын ёhо гуримаар хүдэлнэ.

Гэбэшье эндэ подрядай звенонууд үгы юм. Гансал Украинада энэ талаар бэелүүлэгдэжэ байhан хэрэгые Моторный гүнзэгыгөөр шэнжэлхэhээ гадна, жэшээнь, колхозой ахамад экономист Николай Верейтиновые Тульска областиин «Зыбино» совхоздо эльгээгээ hэн. Тэндэ, ажахы дотор, хэдэн кооперативүүд хүдэлдэг. Хэрбээ мүнөөнэй ёhо гуримhаа бүри ашаг үрэ ехэтэй байгаа hаань, иимэ юумэ колхоздоо нэбтэрүүлхэб гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Мүнөө тад ондоо hанамжанууд тухай ехэ хөөрэлдөөн болоно. Мүнөө үеын хүдөө ажахыда иимэ hанамжанууд элеэр харагдана. Мүнөө үедэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ таряашад ажалай эмхидхэлэй эгээл таарамжатай hайн, эгээл бодомжотой арга онол шэлэхые оролдодог юм. Иимэ арганууд олон лэ.

Мүнөө дээрээ Моторнын колхоздоо нэбтэрүүлхые ярадаггүй байhан ажахы эрхилэлгын подрядай түхэл шэнжэнүүд Херсонско областиин ажахынуудта улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байна. Түбхын түрүүлэн илангаяа мал ажал дээрэ гэр бүлын подряд үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Гэр бүлэ колхозhоо эрэ тугал, бүрүүнүүдые тушаажа абаад, шахан таргалуулдаг гэхэ гү, али hүнэй фермэ байгуулдаг байна. Тэжээл болон техникэ колхозhоо абадаг юм. Арендэ абагша hара бүхэндэ колхозhоо салин хүлhэ-аванс абадаг. Харин жэлэй hүүлдэ үйлэдбэрилhэн продукциингаа хэмжээгээр эсэсэй тоосоо хэдэг. Эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө оролдолго хэшээл арендэ абагшын ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлээ.

Илангаяа тараан ажал дээрэ бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Бүлэг механизаторнууд колхозой тараалангай хэдэн зуугаад гектар газарые арендээр абаад, тэндээ ямар нэгэн ургамал ургуулдаг гү, али элдэб янзын ургамал hэлгэжэ таридаг байха юм. Жэлэй hүүлдэ эсэсэй үрэ дүнгүүдээр тоосоон хэгдэдэг.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн подряд колхозникуудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлдэг, салин хүлhыень нэмээдэг байна. Колхозой үйлэдбэриин гол бэшэ, харин туhалбариин hалбаринуудташье үндэр үрэ дүнгүүд түйлагдана.

Каховско районой Любимовка нютагай колхоздо ашаанай машинын жолоошод подрядаар хүдэлдэг юм.

— Теэд энэ ушар колхоз дотор хёмроо зүришэлдөөнүүдые үүдхэхэдээ болохо байна, — гэжэ би энэ ажахыда ерэхэдээ, hэжэглэжэ байhанаа мэдүүлээ, hэм. — Юундэб гэхэдэ, ажахын бүхы подразделенинүүдтэ ашаанай транспорт хэрэгтэй. Зүгөөр подряд жолоошондо эгээл ашаг олзотой, ехэ мүнгэтэй хүдэлмэри шэлэхэ арга олгодог байна. Аша туhагүй захилнуудhаа арсажа болохо байна.

— Бодото дээрээ энээнэй тиимэ бэшэ байhые ажал хэрэг элирхэйлэн гэршэлнэ, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Иван Дудкин тэмдэглэбэ. — Үнгэрхэдөө хүдэлмэриин шэнэ гурим манай зарим hалбаринуудай хоорондохи харилсаае гуримшуулха арга олгоо. Тусхайлбал, шухала бүхы хүдэлмэри бэелүүлхын тула колхоздо хэды шэнээн автотранспортын хэрэгтэй байhые, тиихэдэ үлүү оньhон техникэ бариhанай аша үрэгүй байhые имагтал подряд харуулаа бшуу. Ажахы доторой бүхы мэдүүлгэнүүдэй ямараар хангагдажа байhанай хойноhоо диспетчерэй албан хинадаг юм. Эндэ үгэеэ ойлголсоогүй ушар баримтанууд тохёолдодоггүй.

Подрядаар хүдэлдэг жолоошодой нэгэнтэй танилсабаб. Тэрэ Леонид Голивец гэжэ нэрэтэй юм. Тэрэ 35 наhатай. 14 жэлэй туршада тэрэ колхозой табан тоннын ашаанай машина жолоодоно. Колхозой бүхы авто-ажахыдал адли. Леонид хоёрдохи жэлээ подрядаар хүдэлнэ.

— Намайе ямар рейстэ, хайшань эльгээхэ байhандань урдандаа огто анхаралаа хандуулдаггүй hэм, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ. —Мүнөө хүдэлмэриингөө үдэрэй гуримые наринаар табидагби. Энэ намда тон шухала удха шанартай. Тиимэhээ эртэ үглөөгүүр диспетчертэй хамта hуужа, захилай бүхы рейснүүдые хайшан гэжэ бэелүүлхэ тухай зүбшэн хэлсэдэгби. hаатан зогсохогүйн тула, иишэ тиишээ хооhоор гүйлгэхэгүйн тула ажал хэрэгээ hайнаар түсэблэхые оролдоноб. Юуб гэбэл, жэлэй hүүлдэ эсэсэй тоосоо гаргалгын үедэ хэды шэнээн ашаа зөөhые хараада абахаhаа гадна, бензин гаргашалhые хараада абадаг байна.

Леонидой hамган колхозойнгоо хүүгэдэй саадта хүмүүжүүлэгшээр хүдэлдэг. Тэдэнэр гурбан хүбүүтэй — ехэниинь 15-тай, баганиинь 7-той. Колхозой жолоошоной салин хүлhэн яhала ехэ юм. Гэбэшье колхозой авто-ажахын бригад-

на подрядта өрс
лөөр салин хүлh
дээшэлээ. Гэбэшье
нэй гэр бүлын та
тай гэртэ бүхы юу
жэ үшөөл хэлэхэгү
— Бууса шадара
хыhаа горитой ех
зо нэмэжэ абад
Леонид хөөрэнэ. —
са шадарай участо
юм. Энэмнай бага
hабариин ажахы э
дэг. Хэрбээ иимэ а
хэ гэбэл, тэрэниие
үндэhэ hуури дээр
рэгтэй гэжэ хоюул
бди. Тиин мүнөө нэ
до хоёр үнеэ бар
ёр эрэ хашараг, г
шахан таргалуулна
hээ гадна, олон т
нугаhадые баридаг
техникэ хадаа мі
абьяас болоно. Тии
рэйнгээ ажахые о
ха талаар ехэ юум
жээл бэлэдхэхын, т
хын, уhаар хангах
раараа юушье б
Гэрэй мал хадаа
рэг юм. Хамhабар
эрхилэлгэhээ абаhан
зооро «Лада-130
шэнэ хүнгэн автом
далдажа абааб»..

Владимир КО

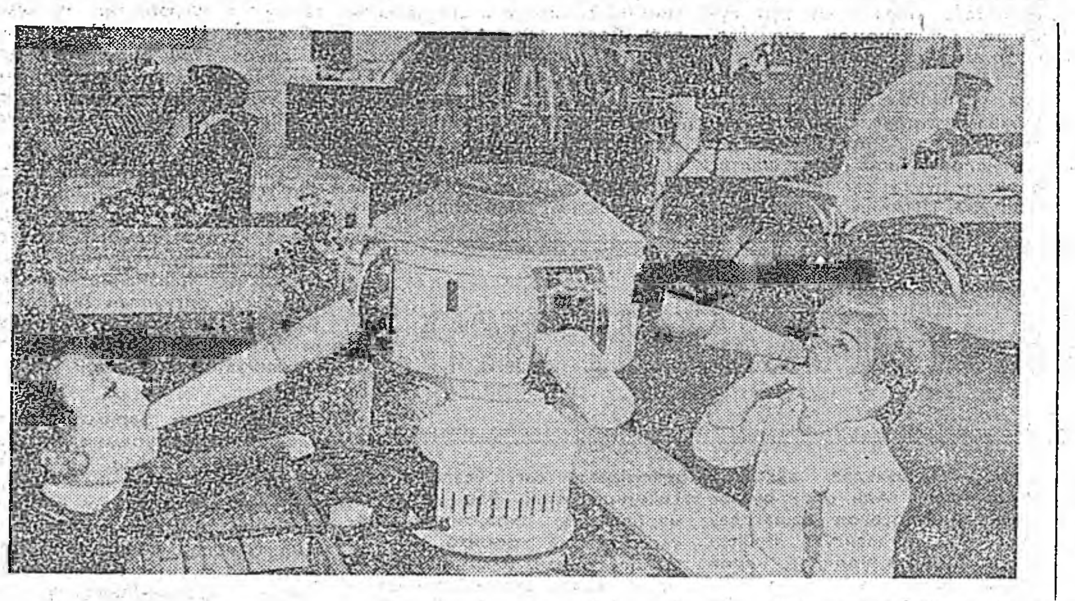

Шухала асуудал шиидхэгдэнэ

КООПЕРАТИВУУДАЙ ХАМТАРАЛ

ЭРХИМ ҺАЙН хүдөө ажахын предприяти хадаа кооперативуудай хамтарал болохо ёһотой гэжэ эрдэмтэд, тус статьягай авторнууд һанамжална.

ГҮРЭНЭЙ (ниитэ арадай) предприяти гээшэ социалис ажахын дээдэ түхэл маягынь мүн. Тиин бүхы бусад (гүрэнэй бэшэ предприятинууд) тэрээнтэй заатагүй нэгэдэн ниилэхэ ёһотой гэжэ манай экономическа эрдэм ухаан олон жэлэй туршада номнодог байгаа. Харин мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа экономическа реформо тиимэ бэшэ байһыень баталан харуулна. Гүрэнэй зөөри элдэб түхэл маягтай байжа болохо гэжэ ажабайдал харуулна.

Мүнөө эгээл ехээр үзэгдэжэ байгаа зүйл юун бэ гэхэдэ, кооперативууд гүрэнэй сектортэ үргэнөөр нэбтэрэн орожо байнхай.

Тусхайлбал, промышленностьдамнай 50 мянга шахуу гүрэнэй предприяти хүдэлнэ. Урдань, хубилган шэнэдхэлгын урда тээ эдэ предприятинууд гэхэ гү, али фабрика, завод, рудник, шахта гэхэ мэтэнүүд тэдэнэй хабаадалгагүйгөөр табигдаһан түсэбөөр хүдэлдэг, экономическа талаар огто бэеэ даагаагүй зүйлнүүд байгаа. Харин мүнөө эдэ предприятинуудай доторхи бригада, цехүүд, инженерно-техническэ албанууд подрядай гуримаар хүдэлдэг боложо байнхай. Тэдэнэр үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэхэ харюусалгые бэе дээрээ даажа абана, тиихэдээ олзо хубаарилха, салин хүлһэ тогтоохо талаар шэнэ эрхэтэй болоно.

Гадна улам олоп ажалша коллективүүд гүрэнһөө предприятинуудые арендээр абана, тиихэдээ гүрэнэй үмэнэ тусхай экономическа уялга абахатала хамта үргэн эрхэнүүдтэй болоно. Тиин урдань «арендатор» гэжэ үгые бидэнэр гансал капиталис ажахытай холбодог байгаабди. Харин мүнөө мандашье тиимэ шэнэ ойлгосо бии болобо гээшэ.

Социалис ба гадаадын, капиталис кооператорнууд хамтаржа, нэгэн ниитэ предприяти байгуулха эрхэтэй болобо. Энэ баһал гүрэнэй зөөриин нэгэ шэнэ түхэл янзань болохо байна.

Эдэнэй хажуугаар колхозно-кооперативна маягай зөөри гэжэ анханһаа манда байһан гээшэ. Энэ хадаа гүрэнэй зөөритэй заатагүй нэгэдэн ниилэхэ юм гэжэ манай экономическа эрдэм хэлэдэг байгаа. Бодото дээрээ бүри үни энэмнай гүрэнэй болгогдоһон гээшэ. Харин имагтал мүнөө колхозууд үнэхөөрөө кооперациин шэнжэ шанартай боложо байна. Зүгөөр энэмнай урданайхи шэнги бэшэ, тус тус колхознигуудһаа бүридэһэн коопераци бэшэ, харин подрядна болон арендна звенонуудай, социалис фермернүүдэй нэгэдэһэн коопераци боложо байнхай. Ондоогоор хэлэбэл, колхозууд кооператорнуудай кооператив боложо байна гээшэ.

— Юунэй түлөө тэмсэһэн байгаа гээшэбибди? Колхозуудай газарые мүнөө иигэжэ тарааха юм һаа, юундэ 30-аад онуудта коллективизаци хээ гээшэбибди? — гэһэн асуудал зарим нүхэдэй зүгһөө гарадаг.

Үнэхөөрөөшье мүнөө кооперации тухай хуулиин ёһоор колхозууд газараа ондоо кооперативуудташье, тус тус эрхэтэдтэшье арендээр үгэхэ аргатай болобо. Мүнөөмнай ашаг үрэ ехэтэйл юумэн һаа, бүгэдэ социалис гэжэ соносхогдодог болобо. Энэ бодолые хүн зоной ухаанда һайса нэбтэрүүлхэ ёһотойбди. Энэ ниилээд хэсүү зорилго болоно. Социалис байгуулалтын гол зорилгонь хадаа хүнүүдэй материальна болон оюун сэдьхэлэй хэрэглэмжэнүүдые эгээл дүүрэнээр хангаха хэрэг юм. Тиигээд хүн бүхэн бүхы юумэнэй эзэн гээшэбди гэжэ имагтал мэдэрхэһээ гадна, бодото дээрээ тиимэ байдалтай, ондоогоор хэлэбэл, ёһотой эзэд болоол һаань, арад зонойнгоо хэрэглэмжэнүүдые дүүрэнээр хангажа шадаха байнабди.

Харин бодото эзэн хадаа эзэн бэшэ хүнһөө ямар илгаатайб гэхэдэ, эзэн хүн үйлэдбэриин бүхы асуудалнуудаар гол шухала шиидхэбэринүүдые абадаг, тэрэнэйнгээ түлөө гүйсэд экономическа харюусалга даадаг байха ёһотой. Жэшээнь, мал ажалай фермэ хадаа хэды үнеэ голодоһондо ябуулхаб, хэды тугал худалдажа абахаб гэжэ өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой.

Звено гү, али бригада гол хэрэгсэлнүүдые худалдан абадаг байхын тулада өөрын мүнгэтэй, банкда счёттой байха ёһотой. Манай һанамжаар, үйлэдбэриин эхин коллективүүд нимэл дүүрэн эрхэтэй байгаал һаа, бодото эзэд болохо юм.

Совхозуудые колхозууд болгохо арга боломжо хуулиин проектээр хараалагданхай юм. Тиин Прибалтикада энэ хэрэг бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Гүрэнэй (бүгэдэ арадай) предприятинууд хэрэггүй байһанаа харуулаа гэһэн һанамжа баримталагшад эндүүрнэ гээшэ. Мүнөө үедэ В. И. Ленинэй хэлэдэг байһан, болбосон кооператорнуудай байгуулалта бии боложо байна.

Владимир КАМАЕВ,
экономикын эрдэмэй доктор.
Виктор ЮКЕЧЕВ,
АПН-эй корреспондент.

Л ҮНДЭҺЭТЭДЭЙ Э, БЭШЭГҮҮД ААР ХҮГЖЭХЭБ?

Хуушан монгол хэлэндэ нэгэ үзэгые олон янзаар тэмдэглэхэ гуримтай, мүн удаан абяае хоёр-гурбан үеэр тэмдэглэхэ мэтын хуушаранги элдэб зүйлнүүдтэй түладань тэрэниие ондоо үзэг бэшэгээр һолихо гэһэн оролдолго түүхэдэ хэдэн дахин гаргагдаһан байна. Тусхайлбал, ойрадуудай (хальмагууд тэдэнһээ таһарһан) Заябандидын тодо үзэг, Хубилай хаанай үедэ байһан, Пагба ламын зохёоһон дүрбэлжэн тодо үзэг, соёмбо, түбэд үзэг, манжа үзэг, Вагиндарын (Агван Доржиевай) үзэг гэхэ мэтэ зохёогдоһон болобошье, монгол угсаатанай ниитын нэгэдэмэл бэшэг боложо шадаагүй, зариманиинь орон нютагай шанартай бэшэг боложо, нүгөө зариманиинь, жэшээнь, соёмбо, шажан шүтэлгын хүреэндэ хэрэглэгдэжэ, баһа зариманиинь амидарха шадал олоогүй байһаар мүхэһэн бэлэй.

Ушар байдал иимэ байхадань, гушаад онуудта буряад, монгол эрдэмтэдэй дунда тодо үзэгтэй болохо хүдэлөөн гараһан юм. Тиигээд лата үзэгтэ орохо гэһэн һэдэлгын һүүлээр 30-аад онуудай һүүл багта буряадууд, бүри түрүүн хальмагууд, харин 40-өөд онуудта монголшууд ород үзэг дээрэ үндэһэлһэн шэнэ алфавит зохёожо, тэрээндэ ороһон байна гээшэбди. Тиигэжэ монгол угсаатанай тодо бэшэгтэй болохо гэһэн мянган жэлэй хүсэлэн бэелһэн бэлэй. Үбэр Монголойшье арад Хитад орондо хубисхалай илаһанай һүүлээр 50-яад онуудта Ара Монгол ба Буряадай шэнэ үзэгтэ орохо гэжэ шиидээд, шэнэ үзэг заажа, шэнэ үзэгөөр һураха элдэб ном гаргажа эхилһэн байна. Тэрэ тоодо буряад зохёолшодой, жэшээнь, Х. Намсараевай «Хара шарайта» гэжэ рассказ мэтэ багахан зохёолнууд Үбэр Монголой хэлэндэ тааруулагдан, ород үзэгөөр тэндэ хэблэгдэһэн юм. Энээниинь буряад хүнэйшье уншахада, зарим нэгэ үгэнүүдһээ бэшэниинь ехэ ойлгосотой байдаг һэн. Гэтэр «һүрөөд хааһа буухаяа мэдэдэггүй» үндэһэрхэг үзэлтэнэй нэгэ түлөөлэгшэ «орос үсэг монгол хэлэнд тохирохгүй байна, Өвөр Монголд монголын шинэ үсгийг хэрэглэх хэрэггүй» гэһэн бэшэг Маодаргада бэшэжэ, Үбэр Монголдо манай шэнэ үзэгые туршажа байһые зогсоолгоһон бэлэй. Мүнөө хуушан монгол хэлэн тэндэхи литературна хэлэниинь болонхой, маша олон ном судар дахяад гаража эхилэнхэй.

Һаяхан «Утга зохиол, урлаг» сониной 1988 оной долоо дугаар һарын 15-най номерто В. Крупин гэдэг Зүблэлтын нэрэтэ уран зохёолшын ярилсалга (интервью) толилогдоо һэн. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «...олон жэл хэрэглэжэ ерэһэн монгол бэшэгээ кирилл үзэгөөр һолиһон ябадал Монголын арад түмэнэй соёлой түүхэдэ баһа нэгэ гунигта ябадал болоо юм». Энээнтэй дашарамдуулан хэлэбэл, зарим нэгэн хүн, илангаяа хэлэ бэшэгэй мэргэжэлтэд «үндэсниийхээ бичгийг хариин бичгээр солилоо» гэжэ гэмшэн, үнэхөөрөө олон зуун жэлдэ хэрэглэһэн хуушан монгол хэлэндээ дахин ороходомнайшье яаха юм гэһэн асуудал табина. Харин бидэнэй һанахада, энэнь эндүүтэй һанамжа байна. Ушар юун бэ гэхэдэ, тиигэжэ байжа арад зоноо худхуулаа хуймуулаа һаамнай, хэлэнэймнай байдал улам муудаха юм. Мүнөө, жэшээнь, үргэн монгол арадай нэлэнхыгээрээ эрхим һайнаар шудалаад байһан шэнэ үзэг бэшэгыень орхиюулжа, хуушарһан олон зүйлтэй тула һурахада угаа хүшэр, мүн тодо бэшэ гэжэ мэдэрэгдэһэн хуушан монгол хэлэндэ дахин бусабалнай, хүн зоноймнай тэрэниие гүйсэд һайнаар шудалхань бэрхэдэжэ, тэдэнэй улам олоороо мэдэдэг боложо байгаа ород гү, али хитад хэлэ хэрэглээ һаань, дээрэтэхэ тээшээ болохо юм.

Үнэхөөрөө, монгол зоной тодо бэшэг хэрэглэхэеэ болёо һаань, 100—150 жэлэй һүүлээр монгол хэлэн литературна хэлэнэй шанараа алдажа, тулга тойроһон ярянай хэлэнэй зэргэдэ орожо, хүнүүд монголоор уншаха, бэшэхэеэ болихо. Зохёолшодынь ородоор юм гү, али хитадаар зохёолоо бэшэдэг, монгол хэлээ мэдэхэгүй, монгол үгэнүүд имагтал панза наймаагай зар тэдысэл ашаглагдадаг болохо байна. Хуушан монгол үзэгые хэрэглэн, мүнөө сагай эрилтэ хангаха нэгэдэмэл хэлэтэй боложо шадагдахагүй гэдэг баримта Үбэр Монголой байдалһаа харагдана. Хитад ороной 1980 оной хэблэлэй мэдээнһээ үзэбэл, Үбэр Монголой автономито орондо мүнөө һуудаг 2 миллион 20 мянган монголшуудһаа ойроодоол нэгэ миллион шахуунь монголоор яридаг, бусадынь холимог хэлэтэй гү, али монгол хэлээ огто мэдэхэгүй болоһон байна. Тэрэ ондо Хүхэ-хотын монгол һургуулиин 1-дэхи класста ороһон 90 гаран хубинь монгол хэлээ мэдэхэгүй, үлэһэн 10 шахуу хубинь монголоор хэлэхые ойлгодог, өөһэдөөярижа шададаггүй байжээ. Хэрбээ шэнэ үзэгтэ ороһон байгаа һаань, дан иимэ байдал тохёолдохошьегүй байжа болоо. Монгол үндэһэтэнэй тодо бэшэгтэй болохогүй, хуушан уйгаржан бэшэгтээ зууралдаһаар байгаа һаань, нютаг хэлэнүүдэй жэгдэрхэ ябаса удааржа, хэлэн амидарха шадабарияа алдан, хайлаха ябадал улам түргэдэхэ жаматай юм.

Мүн буряад хэлэ мэдэхэ зон жэл ерэхэ бүри үсөөрнэ гэжэ хүн зоной тоо бүридхэлнүүдһээ харагдана. Хэрбээ 1926 ондо бүхы буряад зоной 98,1 процентнь буряад хэлэн түрэлхи хэлэмни гэжэ мэдэрһэн байгаа һаань, 1959 ондо энэнь 94,9 процент хүрэтэр доошолһон, харин 1970 ондо 92,6 ба 1979 ондо 90,2 процент болоһон байна бшуу. Тодо үзэг бэшэгтэйшье һаа, иигэжэ байһан зониие хуушан монгол хэлэндэ оруулбалнай, бэшэгэйнгээ хэлые орхихо ябадалай бүри түргэдэхэ байһаниинь ойлгосотой. Харин бүхы монгол уг гарбалтан нэгэн адли тодо үзэгтэй байгаа һаа, бэе бэеынгээ зохёол бүтээлнүүдтэй танилсаха аргатай байха, энэнь хэлэ, соёлойнь, бэе бэедээ ойртохо ябадалда туһа дүхэм болохо, тиин монгол хэлэн бүхэнэй наһые ута болгохо нэгэ арга болохо бэлэй.

Гэбэшье эндэ хэлэгдэһэн үгэнүүд хадаа хуушан монгол хэлэн огто хэрэггүй юумэн, тэрэниие орхин орхихо ёһотойбди гэһэн удхатай бэшэ. Энэмнай монгол угсаатанай үнгэрһэн олон зуун жэлэй түүхэдэ эгээл ехэ үүргэ дүүргэһэн хэлэн юм. Элинсэг хулинсагаймнай оюун ухаанай бүтээлнүүд энэ хэлэн дээрэ хадуугдан, манда хүрэжэ ерээ. Тиигээд мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үедэ хамаг бүхы юумэеэ шэнэ нюдөөр харадаг болоод байхадаа, хуушан монгол хэлэнэй урда жэлнүүдтэ бууралһан нэрэ хүндые һэргээхэ ёһотойбди. Энэ талаар нүхэр В. Крупинай һанаагаа зобонгёор хэлэһэниинь үндэһэтэй юм. Манай оронуудай олониитэшье энээниие ойлгожо, мүнөө тусхай хэмжээнүүд абтажа эхилэнхэй. 1987 оной һуралсалай жэлһээ эхилэн, МНР-эй юрэнхы дунда һургуулиин ахалагша классуудта хуушан монгол бэшэг үзэгдэдэг болобо. Учебнигүүд ба методическа туһаламжанууд хэблэгдэнхэй. Тус хэлые олон тоото кружогуудта элдэб наһанай зон шудалан үзэнэ. Буряадай АССР-тэшье һургуулида хуушан монгол хэлые үзэхэ тухай хөөрэлдөөнүүд гаража эхилбэ. Һуралсаха номууд бэлдэгдэнэ. Гансал тэрэнээ хэблэн гаргаха гээшэ ехэ хэлсээтэй болонхой. Юундэб гэхэдэ, урдань байһан бүхы шрифтнүүднай үригдэжэ, үгы болошоһон байна. Гэбэшье саашадаа энэ хэрэгтэ оролдолго гаргагдажа, байдал байн байн заһарха зэргэтэй. Хуушан монгол хэлэ шудалха түлөөһэтэ курса Агада нээгдэбэ гэжэ «Агын үнэн» мэдээсэнэ. Улаан-Үдэдэшье. кружогууд нээгдэжэ, жэшээнь, багшанарай, Ниитын эрдэмэй институдуудай, Уран зохёолшодой холбооной үүсхэлээр һаяхан Түгэлдэр Тобоевой угай бэшэгэй зохёогдоһоор 125 жэлэй ой үргэнөөр тэмдэглэгдээ. Мүн Хальмагта хуушан монгол хэлэ үзэжэ эхилэнхэй.

Манай һанахада, хуушан монгол үзэг шэнэ үзэг хоёр уг изагуураараа аха дүү үзэгүүд юм. Тиигээд хоюулаа монгол арадуудай үндэһэн үзэгүүд болоһон тула мүн лэ адли зэргээр анхарагдаха ёһотой.

А. ЛУВСАНДЭНДЭВ,
МНР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент, доктор,
Л. ШАГДАРОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор.

○ ДЕКАБРЬ ○ 1988 ОН ○

СССР-эй Госстандартын Стандартизациин ба метрологиин Москвагай түб (МПСМ) энэ зундаа түрүүшынхеэ үрэ жэмэсэй ба овощой продуктнуудта үлэдэг нитрадуудые шалгаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Госагропромой хүдөө ажахын продукциин ба хартаабхын шанарай талаар Москвагай гүрэнэй инспекциин инспектор Елена Блохина, Москва хотын Волгоградска оптово-розничнэ нэгэдэлэй лабораториин начальник В. Р. Рыженко гэгшэд хүдэлмэридөө.

БЭЛИГТЭЙ ХҮБҮҮН

Клиническэ шэнжэлгэнүүдые хэдэг Американ федерациин семинар дээрэ һаяхан Рей Бейтмен гэжэ нэрэтэй, 14 наһатай хүбүүнэй элидхэл хэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ шангаар альга ташаба. Энэ һурагша рак үбшэнэй клеткэнүүдые усадхаха шэнэ препарат байгуулха тухай шухала асуудалаар элидхэлээ хэбэ ха юм.

Энэ бэлигтэй хүбүүн доктор Г. Тисмантэй һургуулиин программаар хүдэлжэ эхилһэн байна.

44 ХЭЛЭ МЭДЭДЭГ ХҮН

Ленинградай университедэй Скандинавиин хэлэ, бэшэгэй кафедрын доцент С. Г. Халилов англи, немец, француз, финн, швед, дани, исланди, норвег, голланди, араб, турци, эстон, япон, литва, шотланди гэхэ зэргын, хамтадаа 44 хэлэ шудаланхай.

— Эдэ хэлэнүүдые бултыень һайн мэдэнэб гэжэ хэлэхэ аргам үгы ааб даа, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Арбан хэлэн дээрэ ядамаргүй хөөрэлдэдэгби, бусад дээрэнь уншадаг, бэшэдэгби, тэдээнһээ оршуулга хэдэгби. Жэшээнь, исланди хэлэн дээрэ табигдаһан фильмүүдые оршуулдагби.

Би шэнэ хэлэ шудалжа эхилхэдээ, фонетикын гол ёһо дүримүүдые шудалаад, грамматикань юрэнхы дээрээ ямаршууб гэжэ хараад, зарим тэды үгэнүүдые сээжэлдэдэгби.

— Һаяхан буряад хэлэ шудалааб. Ород хэлэнтэй адли бэшэ тула энэмнай нилээд орёо хэлэн байба. Шудалхада ехэ оролдолго, саг гаргаха хэрэгтэй байгаа. Талаан боложо, хориин нютаг хэлэтэй залуу эхэнэртэй танил байжа, тэрэ ехэ туһа хүргөө. Буряад хэлэнэй учебнигүүдые олоогүйб. К. М. Черемисовэй, мүн Ц. Б. Цыдендамбаевай редакци доро гараһан словарьнуудыел хэрэглээб.

Юрэ буряад хэлэ шудалха ном һудар өөрсэйдөө үгы шахуу юм байна. Буряадай соёл культурада Түбэй хэблэл болон телевидени мүртэй анхарал хандуулнагүй. Энэ ехэл муу гэжэ тоолоноб.

С. ЗАБЕЛИН,
(«Комсомолец Забайкалья» газетэһээ абтаба).

ГОЛ ГОРХОДЫЕ АБАРХА

Гидроэлектростанцинууд байгаалида муу нүлөө үзүүлдэггүй, электрын элшэ хүсэ абаха эгээл арюун сэбэр арга юм гэжэ олон хүн тоолодог. Гэбэшье үнэн дээрээ тэдэ бузарлагдаһан урадхуул уһа гол мүрэнүүдтэ ехээр оруулдаг.

Һаяхан Ухаалалганууд болон нээлтэнүүдэй хэрэг эрхилдэг СССР-эй Гүрэнэй комитедгэ мэргэжэлтэд сугларжа, энэ асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

— Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бариха хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана. Гэбэшье эдэнь уһые гүйсэд сэбэрлэнэгүй. Гидроэлектростанцинууд лэ уһа мүрэнүүдэй гол дайсад мүн, — гэжэ Ленинградай гидростроительнууд мэргэжэлээ нэгэшье үмөөрэнгүй, зүблөөн дээрэ сэхэ руунь хэлэһэн байна.

Гидростанциин (заримдаа һубариһан хэдэн станциин) баригдаһан мүрэнэй уһые «амиды» ба «үхэһэн» гэжэ илгажа болоно. Хаалтаһаа дээшэнхи уһан соо загаһан болон бусад амитад амидардаг, планктон гэхэ гү, али уһан дээрэ хөөрөөд байдаг жэжэхэн амитад болон ургамалнууд элбэгээр дайралдадаг. Замаг сооҳи планктон загаһадта тэжээл болодог, тэрэ микробуудые, олон бактеринүүдые, хүрьһэнһөө уһа руу орожо, тэрэниие бузарладаг жэжэхэн зүйлнүүдые залгижа, мүрэнэй уһа сэбэрлэдэг юм. Зүгөөр гол шухалань юун бэ гэхэдэ, планктон уһыешье, мүн тэрээн дээрэхи агаарыешье кислородоор хангадаг.

Харин гидростанциин хаалтаһаа доошонхи уһан соо загаһаншье үгы, зоо- ба фитопланктоншье үгы байха юм. Зүгөөр тэрэ уһан соо юушье үгы бэшэ. Тэндэ хэрэ мянган микроб, вирус, бактеринүүд йсалжа, хосорһон планктоной үлэгдэлнүүдые үрэбхидэг. Энэ бүшэмэг «шүлэн» урадхалда туугдажа, замдаа үжэн, уһые бузарладаг.

Тус асуудалые шэнжэлһэн эрдэмтэд ба инженернүүд турбина соогуур гараһан «амиды уһые» гэмтээхэгүй арга дурадхаба.

Энэ арга Усть-Илимскэ ГЭС-эй хүсэтэ гидроагрегадуудта туршагдажа, эрхим үрэ дүн харуулаа: замагта планктон тэрэ түбэгтэй газарые яаншьегүй гаража, мүрэнэй доодо таладань ородог байба.

Гэбэшье энэ аргые буруушаагшад олдобо. Албан зургаанудай хоорондын комисси энэ аргыень туршажа үзөөд, балай һайн үрэ дүн түйлагдабагүй гэһэн тобшолол хээ. Харин эрдэмтэдэй һанамжын ёһоор, дурсагдаһан комисси дүримүүдые баримталангүй, туршалга хэһэн байна.

Хүсэтэ гидростанцинуудай хүдэлдэг мүрэнүүдые абарха тухай түйлай шухала асуудалай табигдаад байһан туладань туршалга дахин үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Элла НИКОЛЬСКАЯ.
(АПН).

ИИМЭ САМОЛЁДООР НИИДЭХЭБДИ

ГУРБА ҮЛҮҮТЭЙ жэл соо бэелүүлэгдэжэ байгаа хубилган шэнэдхэлгэ А. Н. Туполевай нэрэмжэтэ конструкторска бюроёшье дайраба. Генеральна конструктор Алексей Андреевич Туполевай хэлэһээр, авиационно техникын саашанхи хүгжэлтэдэ ямар юумэндэ гол анхаралаа хандуулхаб гэжэ урданайхиһаа ондоогоор харадаг болобо. Ажахыгаа шэнэ, улам эршэмтэй онол аргаар эрхилхэ хэрэгтэ ороной экономикын оруулагдажа, нөөсэнүүдые алмаха, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалнуудта улам ехэ анхарал хандуулагдажа байһан эрхэ байдалда тус КБ дэлхэй дээрэ эгээл алмалта ехэтэй, экологическа эгээл сэбэр машинануудые байгуулха гэһэн зорилго табяа юм.

Һүүлэй хэдэн арбан жэлнүүдтэ А. Н. Туполевай нэрэмжэтэ КБ-гэй самоледууд СССР-тэ пассажирнуудай тон олонхииень шэрэдэг болоһон гээшэ. Элдэб олон хубилбаринуудтай болоһон ТУ-154 Аэрофлодой хүдэлмэрилэгшэдтэ илангаяа нааршаагдадаг, мүн пассажирнуудшье тэрээндэ дуратай. Энэ нилээд алмалта ехэтэй, мүн ниидэхэдээшье яһала аюулгүй машина юм. Жэшээлбэл, нэгэ километртэ нэгэ пассажирые шэрэлгэдэ ТУ-154 М 29 грамм түлишэ гаргашалдаг. Гражданска авиаци ерээдүйдэ иимэ лайнернүүдые олошоруулхые эрмэлзэхэ. Тиихэдээ эрдэм, техникын эгээл шэнэ түйлалтанууд эдээндэ ашаглагдаха зэргэтэй.

Ерээд онуудай эхиндэ ТУ-154 самоледые агаарай замуудта ёһотойгоор халаха лайнер хадаа ТУ-204 болоно. Мүнөө энэ ниидэжэ туршагдахаар бэлэн болгогдонхой. Тус лайнер һураггүй олон пассажирнуудые шэрэхэ аргатай юм. Харин гаргашалдаг түлишын талаар тэрэ мүнөө Аэрофлодто ашаглагдажа байгаа олонхи машинануудһаа нэгэ хахад-хоёр дахин алмаһатай байна.

ТУ-204 самоледой бии болоходонь, совет граждан авиаци бүтээсын, аюулгүйн болон таарамжатай зохид һуурин талаар тон шэнэ хэмжээндэ гарахань гээшэ. Энээниие анхан бүтээжэ эхилхэдээ, тус самоледые ехэнхи сагта агаарта, харин багахан сагынь лэ газарта байлгаха, найдамжыень дээшэлүүлхэ, экипажай бэедэ, зүрхэ сэдьхэлдэнь ушардаг түгшүүрилые багадхаха, пассажирнуудта эгээл таатай зохид байдал олгохо гэһэн зорилго табигдаһан юм.

Жэшээнь, шэнэ самоледой далиие ниидэлгын эрхим шанартай болгохын тулада нилээд зузаан аад. тон бүхэ материал тэрээндэ хэрэглэгдэһэн байна. Үзүүртэнь тусхай маягаар хэгдэһэн зүйлнүүд һуулгагданхай. Далиинь үзүүр уулзадһагүйгөөр хэгдэнхэй.

П. А. Соловьевой бүтээһэн ПС-90А гэжэ турбовентиляторна двигательнүүд электронно аргаар жолоодохо олон зүйлнүүдтэй, машинын шэглэлые хубилгаха түхеэрэлгэтэй юм. Гидросистемэнь дүрэдэггүй шэнгэн зүйлөөр дүүргэгдэнхэй.

Ниидэлгын түхеэрэлгэ эгээл һайнаар хараалагдаһан траекторёор самоледые дэгдэхэһээнь бууха хүрэтэрынь автомат аргаар бэелүүлхэ боломжо олгоно. Тиихэдэ тусхай системэнүүд самоледой аюултай байдалда ороһон тухай, мүн газарта, тэндэхи элдэб һаалтануудта, самоледуудта аюултайгаар дүтэлһэн тухай экипажда дохёолон һэргылхэ юм. Амин шухала ямаршье агрегадай, механизмын, системын хүдэлхэеэ болишоо һаань, тэдэниие автомат аргаар һолихо зүйлнүүд хараалагданхай юм.

Өөрынь классай машинануудтай жэшэбэл, шэнэ лайнер нилээд олон хүниие багтаадаг. Хэрбээ ТУ-154 самоледто 164 хүнэй һуудаг һаань, энээндэмнай 214 пассажир багтажа һууна. Пассажирнуудай салон соо креслэнүүдэй хоорондохи зай ехэ болгогдонхой. Харин тэдэ креслэнүүдынь улам тааруу зохид болоо. Бүхы пассажирнууд авариин үедэ кислородоор хангагдаха амяраа түхеэрэлгэтэй.

Эгээл ехэ юумэ тээхэ хэмжээниинь 21 тонно, крейсерскэ скорость часай 830-һаа 850 километр юм.

Тус КБ баһа бухэли үе шата болохоор ТУ-155 гэжэ ондоо самолет дээрэ хүдэлжэ байнхай. Байгша оной апрелиин 15-һаа энэнь ниидэжэ эхилээ.

Энэ хадаа криогеннэ түлишэ гэхэ гү, али шэнгэн водород ба шэнгэрүүлэгдэһэн байгаалиин газ ашаглаха дэлхэй дээрэхи түрүүшын самолет юм. Шэнэ машинада хэрэглэгдэһэн НК-88 гэжэ двигатель эсэгэ оронноймнай (бүри дэлхэйншье гээ һаа болохо бээз) самолет бүтээлгэдэ эрид хубилалта хэхэ зэргэтэй. Энээниие академик Н. Кузнецов түрүүтэй конструкторска бюро байгуулаа. Олон совет предприятинууд болон эрдэм-шэнжэлэлгын институдууд самоледой системэнүүдые ухаалан бүтээлсэнэ.

Криогеннэ түлишөөр ниидэдэг самоледуудай ойрын ерээдүй сагта ашаглагдадаг болоходонь, оршон тойронхи агаарта авиациин хорото нүлөөлэлгые нилээд багадхаха арга олдохо. Ушарынь юуб гэхэдэ, ТУ-155 самоледой хэрэглэдэг түлишын галдагдахада, сэбэр уһан, мүн багахан хэмжээнэй озоон лэ агаарта гаргагдана бшуу.

Мүнөө ТУ-155 самоледой туршалгын ниидэлгэнүүд хэгдэжэ, бүхы системэнүүдынь, тэрэ тоодо аюулта байдалда ороһон тухай, түлишын баагууд соо инертнэ (хүдэлсэгүй) газуудай сугларһан тухай мэдээсэлые экипажда хүргэхэ системэнүүд шалгагдана. Туршалгын эдэ ниидэлгэнүүд криогеннэ авиаци байгуулха хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Евгений СМИРНОВ.
(АПН).

АМЕРИКАН ЭРДЭМТЭДЭЙ АЖАЛАЙ ГУРИМ

«Америкэн телефон энд телеграф» гэдэг корпорациин дэргэдэ байдаг «Белл» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын лабораториин хүдэлмэритэй бага-сага танилсаха арга намда һаяхан тохёолдоо.

1925 ондо байгуулагдаһан энэ эмхи зургаан тэрэ сагһаа мүнөө хүрэтэр элдэб ухаалалга хэһэнэй түлөө 21 мянга гаран патент абаһан юм. Тиихэдээ үдэр бүри нэгэ патентдэ хүртэһэн болоно. Транзистор, лазер, хэлхеэ холбооной түрүүшын хэмэл одон, холын зайда дамжуулха телевидениин системэ, шэнэ янзын компьютернүүд гэхэ мэтэ олон шэнэ юумэн эндэ мүндэлһэн түүхэтэй. Эрдэмэй шэнэ түбэй долоон научна хүдэлмэрилэгшэдынь Нобелевско шангай лауреадууд болоһон.

Теэд үдэр һүнигүй тон нэтэрүүгээр ажаллагүй һаа, иимэ гайхамшаг үрэ дүнгүүд түйлагдахагүй. Тиигэжэ хүдэлхыень юун баадхана гээшэб?

Нэн түрүүн салин хүлһэн тухай. Эндэ ямаршье штатна расписани гэжэ үгы. Эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэ гэһэн нэгэл тушаал бии. Тэдэнэр ахалагша ба доодо шатын гэхэ мэтээр илгардаггүй. Хэр үрэ ехэтэйгээр, шухала темээр хүдэлнэб, тэрээнһээнь дулдыдуулан, хүн бүхэнэй салин тогтоогдодог, тиихэдэ нэгэнэйхинь нүгөөдынхиһөө хоёр дахиншье ехэ байхадаа болодог. Эрдэмтын хүдэлмэриие жэлэй һүүлдэ аттестационно комисси сэгнэдэг. Салин хүлһэнэй фонд гэжэ бии. Хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие үлүүлхэ эрхэгүй. «Беллэй» лабораторидо һая ороһон хүн жэлэй 50 шахуу мянган доллар абадаг гэнэ. Харин эгээл томо эрдэмтэдынь 100—120 мянга хүрэтэр салин абадаг юм ха. Зүгөөр энээн тухай сэхэ хэлэдэг гурим тэндэ үгы. Салингайнь хэмжээё зарим тэды тододхохын тулада 1986 ондо США-гай министрэй салин хүлһэниинь жэлэй 80100 доллар байгаа юм гэжэ хэлээ. Эрдэмтэдэ салин хүлһэгэйнь хэмжээ тогтооходо, хүдэлһэн стажыншье, эрдэмэйнь нэрэ зэргэшье хараада абтадаггүй. Нэрэ зэргэнь ажалда түрүүн ороходонь лэ хэрэгтэй.

Научна хүдэлмэрилэгшэ заал һаа бухэли үдэртөө ажалдаа байха ёһотой бэшэ юм. Ажалдаа үглөөгүүршье, үдэршье. үдэшэлэн ба харанхы һүниишье ерэхэдэнь болохо. Мүн хэдыдэшье гэртээ ажаллахадань хамаагүй.

Максим КНЯЗЬКОВ.
Вашингтон—Москва.

ТЭМСЭЛТЭ АЖАЛАЙ ТАБИН ЖЭЛ

Үнгэрэгшэ намарай октябриин эхеэр һэн. Ушхайтын совхозой соёлой ордон соо партиин ветеран Санжат Цыреторовна Цыреторовада тус совхозой парткомой секретарь байһан Д. Д. Дымшеев амаршалгын бэшэг барюулба.

Зүб лэ даа, иигэжэ хэн нэгэнэйнгээ тэбхэр наһанай «хярада» гарахадань, нютагай ажахын хүтэлбэри амаршалжа, һайн һайханаар анхаржа байдаг заншалтай һэн. Санжат Цыреторовна ажалай атаархама арюун намтартай, баян дүршэлтэй партиин гэшүүн юм даа. Тэрэ КПСС-эй зэргэдэ жагсаһаар табин жэлэйнгээ, мүн түрэһөөр наян наһанайнгаа найр хэжэ, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой гар табилгатай амаршалгын бэшэгые хүлеэн абаха золтой байба бшуу. Энэмнай үнэн сэхэ ажалша зондоо Коммунис партиимнай үдэрһөө үдэртэ үзүүлжэ байдаг анхарал, оролдолгын бодото гэршэ мүн!

— Минии партиин үмэнэ хэжэрхиһэн гайхалтай юуншье байха һэм, харин гэшүүн болоһоорни табин жэлэй гүйсэхэдэ намда халуун анхаралаа хандуулһандань хэмгүй ехээр баясажа байһанаа нюухын аргагүй. Шадал дорьботой һаа, шадаха юумээ хэжэ түрэл нютагтаа туһалха һэм гэһэн һайн һайхан мэдэрэлдэ өөрын эрхэгүй абташахал байгдана даа,— гэжэ Санжат Цыреторовна үнэн зүрхэнһөө хөөрэжэ дам намайе баясуулаа һэн.

...Мухар-Шэбэрэй районой Һухын-Булаг гэжэ нютагта үгытэй малшанай бүлэдэ 1908 ондо Ц. С. Цыреторовна түрэһэн байна. Бага балшар наһаниинь хони мал адуулжа, эхэ эсэгынгээ туһалагшаар үнгэрөө. Үхибүүд иигэжэ эртүүр ажалай башар абахадаа, өөр[...]т[...] лэ хэрэгтэй боргоо[...]л олодог гэжэ мэдэнэбди. Тиин энэ дурсагдагша нютагайн Баруун-Хүнды гэжэ газарта хотоной үдэшын һургуули эхилхэгдэжэ, эдирхэн Санжа басаган тус һургуулида харгалдаг болоо һэн. Нэгэл үбэлэй туршада һуралсахадаа, хуушан монголдо торонгүй уншадаг, тордиһогүй бэшэдэг болоод, тэрэ үеынгөө ном дэбтэрнүүдые захаһаань абан уншадаг болоһониинь, тэрэнэй саашанхи замайнь дугы болоһон байна.

Тэрэ холын сагта Бадмацыренова Норжомо гэжэ эхэнэр тэндэнь багшалжа байһан болоно. Ганса үзэг бэшэг заалгаараа тэрэ эхэнэр тэмээлнүүдээ хизаарладаг байгаагүй. Хэн дуратанда үшөө шатарай ябадал заалсадаг һэн хэ. Энэмнай Норжомо багшын түрэлхиин бэлигтэй байһые гэршэлжэ үгэхэ шухала нэгэ баримта болоно гээшэл даа. Үшөө тэрэмнай буряад эхэнэрнүүдэ сооһоо анха түрүүн багшалалсаһан хубитай һэн тула, буряадай соёл гэгээрэлэй түүхэдэ дурсагдан үлэхэ болоно.

Хамтаралай байгуулагда ажа байһан түрүүшын жэлдэ Санжат басаган элдэб ажалда ябаа. Хилээмэ баригшаар хүдэлөө. Санжат Цыреторовна ная наһатай болобо гээд мүнөө дурдаhабди. Харин һюур шарайень хаража, хөөрэлдэжэ һуухадаа, ная наһатай гээд этигэмээр бэшэ. Сахилзаһан хөрхо хараатай, сарюун хүнгэн хүдэлсэтэй, ухаан һонор хүгшөөе Хэжэнгэ һууринайхид бултадаа танидаг, хүндэлжэ «Санжат абжаа» гэжэ алдаршуулан хандадаг байһандань урмашанабди.

Мүнөө химэ хүнгэн һонор хүгшөө хореод хонгор наһандаа ямархан ябаа гээд багсаахаар бэ? Тэрэ 1932 ондо Коммунис партиин зэргэдэ кандидадаар абтаһан хүм гэжэ домоглон хөөрэнэ.

— Нютагайнгаа зоной дэмжэлгээр тэрэ үедэ кооперативна һургуулида ошоһон байгааб. Хожомынь даа, залуу таряашадай һургуулида һуража ябаха үедөө, партиин зэргэдэ жагсажа, одоол хүн болоһон, ехэ харгыдаа шиидэн гарабаб гэжэ мартахаар бэшэ баясхаланда наһанайнгаа залууда хүртэһэн бэлэйб. Тиигээд лэ Мухар-Шэбэрэйнгээ түбтэ наймаашанаар хүдэлжэ байтараа, партийно-совет һургуулида Хяагта хото эльгээгдээ һэм. Тэндэ нэгэ жэл һуралсажа байха үедөө Цыденов Цымпил хүбүүндэ хадамда гаража, «ганзагаа нэгэдэн» наһанайнгаа ута замай ашаае суг зүдхэбэбди.

Хяагта хотоһоо нютагаа бусажа бинь райздравые даагшаар хүдэлбэб. Цымпилни райОНО-гой инспектороор томилогдобо. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй райкомдо нэгэдэхи секретарь Ялов гэжэ хүн хүдэлөө. Гүйсэдкомой түрүүлэгшээр Михаил Филиппович Фролов байгаа. Һургуулигүй байдал усадхаха хэрэгтэ бидэш ехэхэн хубитаяа оруулһан зон гээшэбди. Мүнөөнэйхидэл «транспортгүйл» гэжэ шалтаг барижа һууха саг бэшэ байгаал даа. Цымпил хуушан монголоор бэшэхэдээ айхабтар бэрхэ бэлэй. Али олон суглаа хуралай протокол бэшэхэдээ нэгэ үгэ «дуһаангүй» байһан соонь таталжа үрдидэг, нарин шатын бэшээшэ ябаал даа. Тэрэ үеын олон тоото зон, зургаан али болохо асуудалаар Цымпилдэ хандажа, туһалуулжа байгша бэлэй...

Хоёр жэл үнгэрөөд байхада нэгэ жэлэй совет байгуулалтын һургуулида гэжэ ниислэл хото Москва зорёо бэлэйб. Энэмнай гаһар томо хүдэлөөтэ 1937 он һэн. Хойто жэлынь түрэл хото Улаан-Үдэдөө «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ хүдэлжэ эхилээбди. Би юрын лэ литсотрудникаар. Цыпилнай тиихэдэ харюусалгата секретарь болоо агша һэн.

Хүн гээшэ наһан соогоо оло дахин баясаха, гомдохо, мүн жаргаха, зобохошье хубитай байдаг. Түрэл «Буряад үнэн» газетэдээ мүншье олохон жэл хүдэлжэ, гүйсэд дүй дүршэлтэй болоод байхадамнай, манай байдалда урагшагүйдэхэ саг үзэгдөө һэн. Цымпилэймнай бэе үбшэндэ нэрбэгдэжэ, тэрэнэйнгээ нютаг Хэжэнгэ зорихо баатай бологдоо һэн. (Цымпил Цыденович Цыденов Хөөрхэ нютагай һалагай нуга гэдэг газарта түрэһэн тоонтотой юм һэн. Нютагай наһатай үбгэд, хүгшэд «Будын Сэдэнэй бууса» гээд мүнөөшье дурдан һуудаг агша).

Тиихэ үеын «Зургаанай-Зам» гэжэ колхоздо ерэжэ, манай Цымпил партийна эмхиин секретаряар, мүн колхозой түрүүлэгшээршье хүдэлөө. Би элдэб ажалда хүдэлбэб. Үнеэшье һаагааб, хонишье хараaб...

Удаань «Зургаанай-Зам» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлжэ ябахадаа, Цымпил Цыденович Цыденов 1950 ондо наһа бараа. Тэрэ бэлиг шадабариингаа түлэг бадарха хилэ дээрэ, оройдоол 37 наһан дээрээ нүгшөө һэн.

Санжат Цыреторовна дүрбэн хүүгэдэйнгээ «гарыень ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэжэ», хүдэр шамбай хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлжэ, туд бүридэнь наһанайнь эрдэм, мэргэжэл олгуулһан габьяатай. Тиигэжэ Цыденовтэнэй гэр бүлэһөө гурбан багшанар нэгэ механизатор-жолоошон гаранхай.

Эндэ нэгэ баримта өөрһөө хөөрэхэ дурамни хүрэнэ. 1951 оной зун һэн. Би тиихэдэ Хэжэнгэ тосхонһоо мори, тэргээр хоёр түмэр боошхо керосин шэрэнхэй Хөөрхэеэ ошожо ябааб. «Зургаанай-Зам» колхозой зүүн тээ модо тухай зайда «Улаан-Малшан» гэжэ арбаад гэртэй айлнууд һуугаа һэн. Тэндэ хүрэжэ ерэхэдэмни, баруун тээһээ айхабтар олон тэргэ моритон урдаһаамни гаража ябана. Би мори тэргээ Бодиков Содномтоной газаа зогсоожо, тэдээн тээшэ харанаб. Мори тэргэтэнэй хоёр талаар, бүри саана холоһоо хазаар моритой хоёр хүн ниидэһэн шубуун шэнгеэр дү-

тэлжэ, һаарал мо
түрүүлэн нара б
ба... Энэмнай т
Цыденовичэй ех
ниии хадамда га
гын гурим са
ёһоор юпэн бул
гэн — иара бул
дүүргэһэн үе ба
басагые энэл «
һууринда Ошор
бэри болгожо а
дэнэй хүбүүн хэ
дэ хэлэ бэшэ
Гунга Очирович
мүнөө Улаан-Үдэ
һууна.

Мүнөө Санжат
нада аша зээнэр
«Уг гарбалай ү
жа, эрдэни түрэ
лай» гэжэ эхэнэ
арад зомнай алд
садаг һайхан з

Энэ һайхан гэ
минии нүхэр, по
баевай түрэһэн
мэн, сэлмэг а
эхынгээ сэдьхэл
лэн үдэжэ ябахы
Санжат Цыретор
ровагай һайхан
алтан үрэһөөр
гэжэ ойлгоходо
долдо абтадаг,
шэбшэдэгби.

Д. ДОРЖ
манай хүд

Хэжэнгэ.

Аха нүхэрэй дулаан үгэ

СЦЕНЭ ДЭЭРЭ— ЗАЛУУШУУЛ

— Үлүү билет үгы гүт? Үлүү билет үгы гүт?— гэһэн асуудалнууд ногоон базаарһаа өөдөө гараһан гэшхүүрһээ эхилээд, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр хүрэтэр тэрэ үдэшэлэн дуулдажал байба. Шэнэ зүжэг болохонь гээшэ гү, али ондоо тээһээ артистнууд ерээ гээшэ гү гэжэ һанахаар байгаа һэн. Харин тэрэ үдэшэ Н. Черкасовай нэрэмжэтэ Ленинградай Гүрэнэй театрай, хүгжэмэй болон кинематографиин институт дүүргэжэ ерэһэн арба гаран залуу хүбүүд, басагад өөрынгөө бэлиг шадабариие республикынгаа ажалшадта харуулхань ха юм. Зүб, хүн зоной иигэжэ хүлгэхэнь ойлгосотой. Манай буряад зон дуу, хүгжэм, хатарта аргагүй дуратай. Ехэ һайн тэмдэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ эдэ залуушуулнай нэрьеэмэ альга ташалганда хүртэбэ. 1984 ондо һаяа һургуулияа дүүргэһэн гүлмэрхэн үхибүүд ерээд, шалгалта барижа, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша В. В. Петровой хүтэлбэри доро һуража гараба ха юм. Дүрбэн жэл соо артистын мэргэжэл шудалжа, танихаар бэшэ хүбүүд, басагад боложо ерээ. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Агаһаа — Должин Тангатова, Саян Жамбалов, Хэжэнгэһээ — Баярма Жалсанова, Солбон Галсанов, Дондок Дашиев, Зэдэһээ — Сэсэг Шарапова, Эрдэни Жалцанов, Хяагтаһаа — Жаргал Гармажапов, Сэлэнгэһээ — Соелма Банзаракцаева, Яруунаһаа — Баяр Раднаев, Мухар-Шэбэрһээ — Саяна Цыдыпова, Улаан-Үдэһээ — Зоригто Ринчинов, Захааминһаа — Олег Шагдуров ба Баир Дышенов. Түрэл театраймнай түүхэдэ табадахи бүлэг дүүргэжэ ерэбэ ха юм. Нэн түрүүн 1958 ондо, хоёрдохиёо — 1969 ондо, тиигээд 1975 ондо, удаань 1981 ондо дүүргээ һэн.

Искусствын техникум дүүргэһэй хореод залуухан хүбүүд, басагадай өөрынгөө бэлиг шадабариие харуулжа эхилһээрнь аяар 56 жэл үнгэршэбэ. Эгээл түрүүшын харгы гаргаһан, искусствын «Хүндэ анзаһа» шэрэһэн аха заха нүхэдөө мүнөө дурдангүй ялалай? Чойжо-Нима Генинов, Владимир Халматов, Найдан Гендунова, Юлия Шангина, Софья Халтагарова, Андрей Ильин, Һүндэб Рабсалов, Владимир Морошкин, удаалуулан Мария Степанова, Петр Николаев, Дагба Дондуков, Жамса Иванов, Георгий Лосев, Лидия Абашеева гэжэд тоолохо болоо һаа, олон даа, олон. Теэд дээрэ дурсагдаһан аха заханнуудайнгаа хэрэг үйлые саашань үргэлжэлүүлхэ залуу үетэн шалгалта гаража байна бшуу. Сэдьхэл һанаанда зөөлэхэн, ямар зохид үдэшэ болобо гэшэб? Нэрьемэ альга ташалган, сэсэгүүд... «Саг сагтаа, сахилза хүхэдэ» гэһэн урданай буряад зоной үгэ айхабтар сэсэн лэ. Залуухануул, сэбэрхэнүүд гээшэнь бэшье, артистын мэргэжэл зарим зоной һанаанда хүнгэхэн ажал гэжэ һанагдадаг хэбэртэй агша. Тэд һанаамнай һанаандаа юм аабза. Харин мүнөө эдэ залуу нүхэднай: «һайн багшануудта тудаха талаантай байгаабди. Курсыемнай даажа, бидэниие дүүргүүлһэн В. В. Петров, сценическэ хэлэнэй багша, искусствын эрдэмэй кандидат Е. И. Кириллова, профессор К. Н. Черноземов гэгшэд «томо гарай» багшанууд бидэндэ ехэ һайнаар, анхаралтайгаар хандажа, эрхим һургуули үгөө гэхэ байнабди,— гэжэ үрдилдэн хөөрэнэд. Хоёрдохи курсһаа классикаһаа хэһэгүүдые табижа эхилээ, тоолон хэлэхэ болоо һаа Шекспир, Гольдони, Шиллер, Лопе де Вега, Мольер болоно. Эгээл эндэһээ эхилжэ К. Гоццин «Принцесса Турандот» гэһэн дипломно зүжэгөө бэлдэжэ эхилээ бэлэй. Хоёр жэлэй туршада энэ зүжэг дээрээ хүдэлжэ, байгша оной эхеэр тэрэнээ табиһан байнад. Бүхы институднай хүл дээрээ бодон, нэрьемэ альга ташалгаар, сэсэгүүдээр амаршалаа. Үнинэй иимэ зохид студенческэ зүжэг гараагүй, һананагүйбди гэлдээ бэлэй. Премьерэ дээрэмнай Константин Райкин, Катин-Ярцев, Владимиров гэгшэд байгаа. Өөһэдынгөө һанамжануудые хэлээд: «Ехэл зохид зүжэг болоо байна», — гэлдэн бултыемнай амаршалхадань, үшөө ехэ шадал орошоһон шэнги, аргагүй баярлаа бэлэйбди. Искусствын талаар хабаатай французуудшье хараа һэн.

Тиимэһээл аяар 50-яад дахин зүжэгөө Ленинградта наадаһан байнад. Москвада болоһон театральна һургуулинуудай 1-дэхи Бүхэсоюзна фестивальда хабаадажа, лауреадууд болоод, эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө һэн. Һүүлээрнь май һарада Польшо ошожо ерээ. Энэ зүжэгөө республикаяа асаржа харуулаагүйнь харамтай. Тиихэдэ И. Мушкатинай найруулгаар И. Калашниковай «Шуһата зэбүүн саг» гэһэн зүжэг табиһан байнад.

Тэрээнһээ гадна элдэб уулзалгануудые үнгэргэдэг байһан байна. Жэшээнь, И. Савинагай нэрэмжэтэ сценын ветерануудай байшанда уулзалга хээ. «Аргагүйл һонин, урданай зоной зан заншал алдаагүй хүнүүд байна даа»,— гэжэ Должин Тангатова, Баир Раднаев хоёр хөөрэнэд. Саашань хэлэхэдэ, Яхонтовай нэрэмжэтэ конкурсдо хабаадалсадаг байһан байна. Эрдэни Жалцанов шагналдашье хүртэһэн байха.

Үнгэрэгшэ зундаа Агын Буряадай автономито округой ажалшадта дипломно концертээ харуулаад, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ ерээд һэн. Мүнөө театрайнгаа ажалда шэлжэн оронхой, эршэ зориг билтаран, түрүүшынгээ сезон хүдэлжэ байнад. Тиимэһээ харгынь сэбэр байхые, үндэһэн буряад искусстваяа үшөө дээшэнь үргэн хүгжөөжэ ябахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэел даа.

Д. БОЧИКТОЕВ,
Буряадай АССР-эй габьяата артист.

Спорт *Спорт* *Спорт*

МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛБЭ

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэ шадалые дээшэлүүлгэ тэдэнэй мэргэжэл шадабаряа нарижуулгын шухала эрхэ нүхэсэл болодог гээшэ. Эгээл тиимэһээ самбо барилдаанда тэдэнэр гол анхаралаа хандуулдаг.

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда самбо барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Динамын» барилдаанай зал соо болобо.

Шанга тэмсэлэй дүнгүүдые согсолходо, патрульно-постовой албанай тусхай бүридэлэй самбистнууд командаараа түрүү һуури эзэлжэ, гол шанда хүртөө.

Бүхы шэгнүүрнүүдтэ һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Дүрэ буляалдалгын барилдаашад эндэ олохон шэгнүүртэ илажа гараа.

Милиционер Андрей Матюнов эгээл хүнгэн шэгнүүртэ чемпион болобо. Түрүүшын үдэр дүрбэн илалта туйлаад, үдэшэлэн Минск шадархи «Стайки» гэжэ олимпийскэ баазада һуралсал-һорилго хэхээ ошоһон байгаа.

Владимир Актиновай илалтада хэншье һэжэглэбэгүй. Түймэр сарагшадай командын үшөө нэгэ гэшүүн Владимир Шестаков 82 килограммай шэгнүүртэ яаха аргагүй булюу байһанаа харуулаа.

68 килограммай шэгнүүртэ Зэдын районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай түлөөлэгшэ Филиппов хүлеэгдээгүйгөөр илалта туйлаба.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар мэдээжэ мастернууд милициин капитанууд Владислав Бутуханов (Железнодорожно район), Николай Бураев (Октябрьска район) гоё һайхан арга дүрэтэй байба. Бураев онсо шалгаржа, түймэр саралгын таһагай залуу барилдаашан Вадим Шаракшиновые шүүгээ.

Һаяхан түймэр саралгын албанда хүдэлхэеэ ороһон хүндэ шэгнүүртэй Игорь Тютрин түрүү һуури эзэлбэ.

Филипповһээ бэшэниинь бултадаа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй спортын мастернууд юм гэжэ тэмдэглэлтэй.

ГАИ-гай старшина, самбо барилдаагаар спортын мастерта кандидат Алексей Зайцев 74 килограммай шэгнүүртэ шүүхэһээ гадна, мүрысөөнэй эрхим бэрхэ барилдаашан гэжэ тоологдоод, тусхай шанда хүртэбэ.

В. СЫДЕЕВ.

ҮБЭЛЭЙ ХАҺА ЭХИЛЭЭ

Манай республикын санашад Кабанскын районой Селенгинск тосхондо эстафетэ дамжуулгатай мүрысөө үнгэргэжэ, үбэлэй шэнэ хаһа нээбэ.

Алёна Смирнова, Ольга Калашникова, Светлана Кузьмина, Екатерина Дойникова гэгшэдһээ бүридэһэн «Локомотив» гэжэ спортклубай команда эхэнэрнүүдэй дунда 4×4 километрэй эстафетэ дамжуулгатай урилдаанда илалта туйлаһан байгаа. Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй, Кабанскын районой Селенгинскын хүүгэдэй спортын һургуулиин командануудай удаадахи һууринуудта гараа.

Спортын мастерта кандидат Е. Дойникова 4 километрэй зайда 13 минута 05 секунда саг харуулжа, эгээл эрхим үрэ дүн туйлаһан байна. Эхэнэрнүүдэй дунда 10 команда мүрысөө.

Эрэшүүл 4×7,5 километрэй эстафетэдэ хабаадаба. 20 команда хурдан солбоноо туршаһан байха юм. Дмитрий Юрьев, Владимир Наталин, Евгений Осипов, Вячеслав Бурлаков гэгшэдһээ бүридэһэн Зүүн Сибириин технологическа институдай суглуулагдамал команда эндэ илажа гараһан байгаа. Сэлэнгын хүүгэдэй спортын һургуулиин болон «Локомотив» гэжэ спортклубай санашад удаадахи шангуудта хүртэбэ. 65-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Андрей Полевик 7,5 километрэй зайе 22 минута 11 секунда соо гаталжа, эрхим һайн саг харуулһан байха юм.

Энэ жэлэй түрүүшын мүрысөөн эдир спортсменүүдэй яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһые элирхэйлэн гэршэлбэ.

Б. МИРОМАНОВ.

О САНЫН ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ О

Санын урилдаагаар ВЦСПС-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Свердловско областиин Первоуральск хотодо болобо.

Энэ мүрысөөндэ хабаадаһан манай бэрхэ санашад яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Тусхайлбал, Загарайн хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер, спортын мастерта кандидат Андрей Грабовский 15 километрэй зайе 45 минута 34 секунда соо гаталба.

Зүүн Сибириин технологическа институдай санын баазын директор, спортын мастер Саян Жамбалов 30 километрэй зайда 1 час 25 минута 32 секунда саг харуулһан байха юм.

Эдэ дүнгүүд хадаа манай республикын санашадта саашанхи замайнь залуур боложо үгэхэ байна. Энэ жэлэй түрүүшын ехэ мүрысөөн санашадаймнай яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһые харуулаа гэхэдэ алдуу болохогүй.

М. БОРИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын үбэлэй хүдөөгэй эдэбхитэйгээр хабаадажа, шангай һууринуудай Беретенников һорилгын үедэ. С. БАЛДУ

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ ИМЕНИ Х. НАМСАРАЕВА.

Б. Эрдынеев. ГАЛУУНУУД БУСАБА (Возвращение гусей) — в 19-30.

«ДРУЖБА»
ДОМ С ПРИВИДЕНИЯМИ — в 9-40, ЧЕТВЕРО ДРУЗЕЙ — в 11-30, 13-40, 16, 18-20, 20-40

«РОДИНА».
ПЕТРОГРАДСКИЕ ГАВРОШИ — в 10, ВОРЫ В ЗАКОНЕ, ФРАНЦУЗ — в 11-50, 15, 18-10, 21-10.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — СКОРЫЙ ПОЕЗД — в 10, 12, 14, 16-10, 18-20, 20-30, Зеленый зал — В ДЖАЗЕ ТОЛЬКО ДЕВУШКИ — в 10, 12, 14, 16-10, 18-20, 20-30.

«ЭРДЭМ»
ДВЕНАДЦАТЬ МЕСЯЦЕВ — в 9-40, 11, 12-20, 14
ВУТ АРЛЕКИНО
16, 18-20, 20-40.

«ОКТЯБРЬ»
У ЗАСТАВЫ «К
НИ» — в 10, 14, 1
— в 12, 16, 18, 20

«АРШАН»
МЕНЯ ЗОВУТ АР
рии) — в 18-30, 2

«ВОСТОК»
МЫ С ШЕРЛОКО
— в 15-30, КИНГ-
17, 19, 21.

«БАЙКАЛ»
МООНЗУНД (2
20-30.

ВИДЕОЗАЛ (Дво
четаний)
СНЕЖНАЯ КОР
ВОЛШЕБСТВО, «
ДАПЕШТЕ — в 1

ДК «ТЕКСТИЛЬЩ
ШУТ — в 18, 20.

ВИДЕОЗАЛ «ОК
ЗАЩИТА ИМПЕ
ДВЕНАДЦАТЬ
15-40, УЗНИК З
серии) — в 17, 1

ВИДЕОТЕКА (ул.
ПРИКЛЮЧЕНИЯ
КРУЗО, МОРЯКА
в 16, НАБЛЮДАТ
ШАГ — в 19-20.

Сэнхир экран

СРЕДА, 28
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35 — Мультфильмнүүд. 10.05 — «Скульптор Вучетич» — баримтата фильм. 10.25 — «Хүхюун стартнууд». 11.10 — Шэнэ һонин. 11.20 — «Сладкий сок внутри травы» — үхибүүдтэ фильм. 16.30 — Шэнэ һонин. 16.40 — Баримтата фильмүүд. 17.40 — «Амар сайн, хүгжэм!». Краснодар. Ставрополь, Ейск хотонуудай хүүгэдэй хоорой коллективүүдэй конкурсно концерт. 18.30 — Мультфильм. **Улаан-Үдэ.** 18.50 — Байгал. **Москва.** 19.20 — Экономическа эрдэм мэдэсын үндэһэ һуури. 19.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.10 — Баримтата фильм. 20.15 — Совет-американ хүүгэдэй телешоу. 22.00 — Время. 22.35 — «Хараа шугам». Уран һайханай-публицистическэ программа. 23.50 — Хойто зүгэй Гүрэнэй ород арадай академическэ хоорой концерт. 01.00 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ П

Москва. 9.00 — У
настика. 9.15 — Б
мүүд. 9.35, 10.35
дэхи класс. 10.05
мец хэлэн. 11.05
зурагай ба порт
тура. 11.35, 12.35
расов. «Мороз —
13.05 — «Родник»
ханай фильм. 2-д
— Баримтата ф
Шэнэ һонин. 1
Вихрь» — уран һ
2-дохи сери. Ул
— Мультфильмн
ВДОАМ гэжэ
Москва. 18.50 —
ма. (Непал). У
— Залуушуулай
20.20 — «Манай
СССР-эй байгуул
тэ. 20.50 — Соносх
сква. 21.00 — «А
согты, багашуул!
шалга ба шиидх
далнууд. 21.30 —
оск». 22.00 — Вре
«Любовь к ближ
һайханай фильм.

Редакторай т
Ц. Б. ЦЫРЕН

ХИЛЫН СААНАҺАА ТАСС АПН

ЕХЭ ЭТИГЭЛ НАЙДАЛ ТҮРҮҮЛНЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 43-дахи сесси дээрэ совет хүтэлбэрилэгшэ М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ ехэ этигэл найдал түрүүлнэ. Саашадаа үгэ булялдаата хөөрэлдөөнүүдые үргэнөөр дэлгэхын тула үндэһэ һуури табиха зорилготойгоор энэ шухала үгэ хэлэгдэһэн байгаа. Эндэ табигдаһан асуудалнууд США-гай ерээдүйн захиргаанда бодомжолхо үндэһэ арга олгоно гэжэ ООН-до туһаламжа үзүүлхэ Америкын нэгэдэлэй президент Эдвард Лак ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

Мүнөө үеын дэлхэй тушаа совет хүтэлбэрилэгшын хараа бодол ехэ уян нугархай, үргэн олон асуудалнуудта хабаатай байһаараа шалгарна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ерээдүйн байдалай асуудалнуудта М. С. Горбачев бүтээмжэтэй һайнаар хандана.

Албанай хэрэгээр США ошоһон тухай американецуудай хараа бодол тушаа хэлэхэ болоо һаа, ООН-до хэлэгдэһэн гүнзэгы удхатай үгөөрнь хүнүүд сэдьхэлээ ханажа байһанаа мэдүүлнэ. Бүхы асуудалнууд шиидхэгдээ гэхэ гү, али ООН-до хэлэгдэһэн нэгэ үгэ США-гай гадаадын политикын гол шэглэлнүүдые заабол хубилгаха юм гээд хэн нэгэн сэдьхэхэгүй байха гэжэ һананаб. Гэхэтэй хамта Говернорс-Айлендда болоһон совет-американ уулзалгын үедэ һанамжануудаа халан абалсалга тон бүтэмжэтэй байба.

ЗҮБШЭЛЭЛГЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд болобо. Анголо болон Кубын гүйлтаар Анголодо байгуулагдаһан ООН-ой хиналтын албанай бүридэл тухай хөөрэлдөөнүүд дээрэ баталагдаа. Хоёр ороной правительствануудай гүйлтаар байгуулагдаһан тус албан Баруун-Урда Африкадахи байдалые гуримшуулан шиидхэхэ зорилготойгоор Кубын сэрэгүүдые Анголын хойто районууд руу абаашажа, удаань шата шатаар энэ ороной газар дайда дээрэһээ бүрин хүсэдөөр гаргалгын хойноһоо хиналта тогтоохо байна.

Намибида колониие усадхаха хэрэгэй эхилхэтэй хамта — 1989 оной апрелиин 1-һээ Кубын сэрэгүүд гаргагдажа эхилхэ ёһотой. Алжирай, Аргентинын, Бразилиин, Конгын, Чехословакиин, Индиин, Иорданиин, Норвегиин, Испаниин, Югославиин түлөөлэгшэд-хиналтын албанай бүридэлдэ орохо.

ГУРБАН ТАЛЫН ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАА

ЛУАНДА. Анголын, Кубын болон ЮАР-ай хоорондохи гурбан талын хэлсээндэ гар табилга хадаа энэ түбидэ колониализмые бүрин хүсэдөөр усадхалгада, апартеидэй гутамшаг муухай системые һуларуулгада харгы зам нээһэн Африкын урда хубиин арадуудай ехэ илалта болоно гэжэ НРА-гай Министрнүүдэй Соведэй онсо яаралтай заседаниин дүнгүүдээр эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Иимэ удаан саг соо унжагайрһанай һүүлээр Намибиие хуули бусаар булимтаран эзэмдэлгэ болюулхые, тэрэнэй арадта бэеэ дааһан байдалай эрхэ олгохые хараалһан ООН-ой тогтоолые бодотоор бэелүүлгые тодорхой бэшэ болзороор, унжагайруулан, хойшо татаһанайнь һүүлээр одоошье энэ үйлэ хэрэг мэдэрхыень ЮАР-ые баадхаха арга олдоо гэжэ документ соо заагдана. Анголын Арадай Республикада эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулганuудые үүдхэхэгүй, ООН-ой Уставай 51-дэхи статьятай зохилдуулан, тэрэнэй интернациональна сэрэгүүдые орон руу эльгээхэ гүйлтатайгаар НРА-гай правительствын Кубада хандахыень баадхаһан ушар шалтагаануудые усадхаһан гурбан талын хэлсээндэ гар табигдаа гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Тиимэһээ эдэ сэрэгүүдые Эхэ орондонь бусааха гурим ба болзорнуудые гаргаха тухай Нью-Йоркдо хоёр талын хэлсээндэ гар табилгые Анголын болон Кубын правительстванууд тодорхойлбо.

ТУСХАЙ ХИНАЛТЫН КОМИССИИН СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. Дундуур ба дутын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай СССР-эй болон США-гай хоорондо 1987 оной декабриин 8-да баталан абаһан договортой зохилдуулан байгуулагдаһан Совет-американ тусхай хиналтын комиссиин (СКК) гурбадахи сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Сессиин үедэ али бүхы тала Дундуур ба дутын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай договорой ажамидаралта хүсэтэй, ашаг үрэ ехэтэй байһан тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Тусхай хиналтын комиссиин ябуулганууд тушаа СССР-эй правительствын ба США-гай правительствын хоорондохи үгээ ойлголсожо байһан меморандумда СССР-эй болон США-гай түлөөлэгшэд гараа табиба.

СКК-гай удаадахи сессиин хэлыдэ эхилхэ байһан тухай хожом зүбшэн хэлэхэ юм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-65 переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35.
Н-03680. Заказ № 297. Индекс 04610.